

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Kolmapäeval, 29. septembril 1971

Nr. 77 (3662)

13. aastakäik

Eesti aadlik rootsi aadli kalendrisse

Saksa-Rootsi kaubanduskas Stockholmis töötav parun Claus von Rosen, siinane järeleulija Kadriina mõisnikele Eestis ja omasuguvõsa peamees, on kantud oma suguvõsa Rootsi riittekonna nimestikku nr. 2348 all.

Prægu juhtub väga harva, et rüütellkonna nimestikku täiendatakse — damine ammugi lõpetatud. Claus von ei olnud ammugi lõpetatud. Claus von Rosen märgib, et kalendrisse sissekandmine on rohkem ajalooline aas-

Suguvõsa alustajaks Eestis oli Bogislaus Rosen, kes oli saadetud Rootsis halduriks Tallinna ja Gustav II Adolfi poolt sai vabahärra, s.o. paruni tiitli ja aadli õigused. Kuna aadeldatav ei asunud sel ajal Rootsis, ei kantud aga teda Stockholmis Riddarhuseti nimekirjadesse — ta langes automaatselt eesti riittekonda.

Nüüd, tagant järele, on pagulusse Rootsi sattunud suguvõsa aktsepteeritud kui rootsi aadel.

Claus von Rosen, kes elab Vaientunasa oma abikaasa ja viie lapsega. Ta saabus Rootsi vene vangilaagrist viis aastat tagasi. Nagu orjalaagrist pääsenud ihka, oli ta halvasti füüsilises konditsioonis ja kaalus vaid 40 kilo.

Ta oli langenud vangi Kuramaa kotti likvideerimisel a. 1945 venelas-

te poolt. Venelased mõistsid ta kolmel korral 25 aastaks vangistusse s.o. kokku 75-ks aastaks. Kui Läänesaksa lüükantsler Adenauer küüsis Moskvas, siis lepitati kokku saksa sõjavangide vabastamise. Nende hulgas vabanes ka von Rosen.

Vahepeal oli tema abikaasa Hiljo von Rosen Eestist evakueeritud Austriasse koos lastega. Ilma passita, ilma kodukondsusega. Tänu rootsi päritolule sai ta tulla 40-date aastate lõpul krahv Folke Bernadotte abistamisaktiooni raames Rootsi, kus ta asus elama ühte linnalähedasse vana majakesse, mille eest tuli tüüri maksta 25 krooni kuus. Ise teenis ta 200 krooni palka oma töölt, millest võeti veel 35 krooni maku...

Kuueaastased kaksikud pidid iga päev kõndima kuus kilomeetrit läbi metsa kooli, kus teised lapsed neid kiitasid, kuna nad kõnelesid saksa keelt.

Kogu asi lõppes siiski õnnelikult — lõpuks pääses mees vene vangistusest ja koos temaga ehitati üles normaalne perekonnanu ja majandus.

EESTI MAJA LAMMUTAMINE UKSE EES

Stockholmi vana Eesti Maja Regeringsgatanil 24 on nüüd vahenditult lammutamise ees. Kinnisvara müügil linnale oli tingimuseks, et hoonesse jäävad üüritud lahkuvad 1. oktoobriks, mil üüritulepingud lõpevad. Nagu palstab, ei saa tegemist olla "armuaja" pikendamisega erilist, kuigi Eesti Maja Klubi seda on taotlenud. See palve otsustatakse 5. oktoobril ja kui vastus on eitav, siis on lammutamisfirmal tee vaba. Eesti Maja Klubi lõpetab oma tegevuse vanas Eesti Majas pühapäeval, 3. oktoobril, korraldades algusega kell 16 piduliku koosviibimise kohvilauas eeskavaga. Tegelikult palstab siiski viimaseks ürituseks jäävat järgmisel päeval, s.o. esmaspäeval, 4. oktoobril toimuv Pensionäride ühingu kokkutulek.

Nagu EPL kuuleb, koetakse vana hoonet ainult nalpalju, kui veel üli pakikes leidub. Eesti Maja kõik ja muud seadmed tulevad evakueerida uude majja, mis omakorda teeb võimaliku rohkemate ürituste teostamiseks ka juhul, kui võimaldatakse liihem pikendus kolmiks.

Senini oli arvamised, et asi lammutamisega võib pisut rohkem venida, kuid näib, et linnavalitsusel on asjaga ehitatava Tunnelraudteajaama tähtu kiire. Uues Eesti Majas on ümberehitus kiirustatud korras käimas, kuid teatud liihem vahe tegevuses paistab olevat viitimatut, mida põhjustas chitlusloa venimine. Vanast Eesti Majast lahkuvad uude majja Stockholmis koguduse kantsleid ja üliõpilasorganisatsioonid.

Rootslane Tallinnas: KORTERIHÄDA sunnib eestlasi KELDRITESSE

Rooma, Pariisi, Assissi ja Dinkelsbühli kõrval on Tallinn see linn, millel on vähemalt sama palju intima-set sharmi ja isikupära, leidis 1938 rootsi reisiraamatute autor Ellen Rydelius. Temaga nõustub ka Hans Krook, kes SVD veergudel avaldab oma muljeid külastusel okup. Eestises. Vaadatuna merelt on Tallinn imeilus linn, nendib Hans Krook, kuid konstateerib ühtlasi, et panorami üldpilti rikub uus suurihotell. "Linnat siluetti on raskelt rikutud keset linna paikneva 22-korruselise hiigelsuure hotelliga. See nieb välja nii, nagu oleks keegi asetanud nukumaja loomulikus suures plastrange".

Kuid okup. Eesti tegelased on rootslasele leidnud ka omamoodi vabanduse, s.t. mis puutub "koletusliku kolossi". On nimelt seletatud, et tulevikus ei tundu suurihotell enam mitte niivõrd groteskna kui praegu, sest hotelli vahetuse lähedusse kavatsetakse ehitada veel palju teisi vähemalt sama suuri hooned...

Hans Krook nendib oma artiklises, et esimeses osas, et siin Rootsis on Eesti samahästi kui unustatud maa, hoolimata sellest, et see asub otseselt naabruses. Olukord on samahästi kui häbiäärne, ütleb skribent, eriti kui

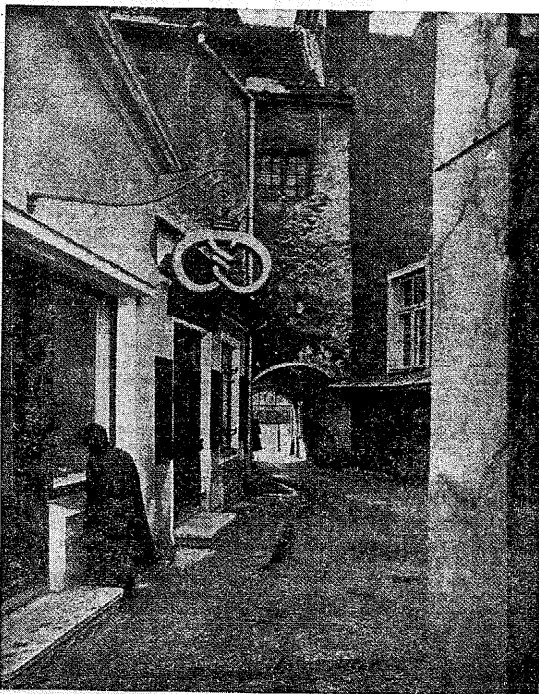
arvesse võtta kõiki neid raskeid kannatusi, mida Baltikum viimase suure sõja ajal on läbi elanud. "Kõige seda oleme aga meie jälginud enam-vähem lodevalt jõllitades", märgib ta. Samuti on Rootsis üllaske saada korralikke andmeid tänapäeva Eesti kohta. Muidu igati korrektna ja hea Põhjala Koolitlast pole mingiks erandiks. Samal ajal kui naabermaa Taani on peensusteni ära toodud, ei esine teise naabermaa, Eesti kohta suurt midagi. Kaardile on märgitud kõigest seitse linna, kusjuures Tallinna nime on täiesti ilma põhjuse-ta kirjutatud kahte moodi. Ometi

on Eesti pindalalt sama suur kui Taani.

Krook kriipsutab alla, et ainus korrektna ja ajakohane teatmik praeguse Eesti kohta on toimetaja Andres Küngi raamat "Eisland, en studie i imperialism". See on olnud temagi "reisiraamatust", kuigi ta kartuses Tallinna tolli läbiotsijate ees jättis selle Helsingisse. Mis ka osutus õigeks sammuks. Kuna läbituhimine oli põhjalik. Krook konstateerib peale selle veel, et kohapeal viibides nähtus, et Küngi andmed on igati korrektsed.

Tallinna-sõitude kohta oli Krook nii palju teadlik, et suveperioodil on olemas ühendus Helsingi ja Tallinna vahel nn. "Vodka-ekspressiga". Reisilaeve on saanud oma uhke nime soomlastelt, kes kasutavad ühendust enamasti selleks, et end suhteliselt odavalt monumentaalselt purju juua. Stockholmis asuv venelaste Intouristi reisibüroo aga millegipärast ei teadnud Helsingi-Tallinna liinist suurt midagi. Suure otsimise ja tuhmimise peale saadud lõpuks nii kaugale, et leitud üles vodka-ekspressi sõidujad. Suures rootsi reisibüroos koheldud Krooki häbematu ega teatud suurt midagi rohkem. Üks väiksem reisibüroo aga ajanud sõiduasjad lõpuks korda.

Protseduur võttis aega kaks kuud, märgib artikli autor. Et üld-Järg. lkk. 8.

Hans Krooki artiklit kaunistab ülalolev meeleolukas pilt Tallinna Saiaangist, vaade Pika tänava suunast Rackoja platsi poole.

Helilint pakkides lubamatu

NEW YORK (VES) — N. Vene toll ja postikorraldused annutavad järjest karmimaks, millega tuleb arvestada neil, kes sealseid omak- seid toetavad pakkeid saatmisega.

Kui varemalt lubatud oli pakides või postil helilintide saatmine okup. Eestisse, siis nüüd on see keelatud. Helilint konfiskeeritakse. Pakkides helilintide saatmisel, kusjuures on esinenud juhtumaid, kus pakifirma pole saatjale teatanud, et helilintide saatmine pole lubatud, on pakk tulnud tagasi kogu ulatuses.

Briti valitsuse samm: 105 vene diplomaati peavad lahkuma KUI SPIOONID

LONDON (EPL) — Inglise valitsus otsustas venelastelt nõuda, et nad viivitamatult koju kutsuksid 105 diplomaatilise esinduse liiget N. Liidu Londoni suursaatkonnast, kumna on kindlaks tehtud, et igalüks nendest on tegelenud Inglismaal spionaažiga. Informatsiooni vene saatkonna suurejoonelisest spionaažitegevusest andis inglastele üks KGB kindral, kes kolme kuu eest ära hüppas ja keda inglased senini on varjanud. Inglise esildis tehti N. Liidu charge d'affaires Ivan Ippolitovile välisministeeriumi kabineti- tsektäri kaudu "korrektses õhkonnas", nagu inglased teatavad. Vene saatkond keeldus kommentaari, kui ajakirjanikud seda küsisid.

Tegemist on ajaloo suurima diplomaatilise skandaaliga. Kuigi on avalik saladus, et N. Liidu saatkonnad tegutsesvad spionaažiga, ei ole kunagi olnud vastavatel riikidel asistendeid nii suure hulga "diplomaatide" vastu.

Londonis oli venelastel 530 saat-

konna liiget samal ajal kui inglaste suursaatkond Moskvas koosneb vaid 78-st inimest.

Järg. lkk. 2.

EPL 29. septembril 1971

VASTUPANU

23. augustil 1959 sõlmiti n.n. Ribbentrop-Molotovi-pakt Moskvas ja kirjutati selle salajan eelisaprotokoll, kus määrati: "Territoriaal-poliitiliste muudatuste puhul Balti riikide (Soome, Eesti, Läti, Leedu) aladest moodustab Leedu põhipiiri ühtlasi ka Saksa- ja NSVL huvialade piiri". 24. septembril 1959 teatas Kreml Eestile ultimatiivse nõude loovutada vene sõjaväele baasid. "Ärge sundige rahumääratavat N. Liitu tarvitama jõudu", ütles Molotov ultimaatumis eitamisest Eestis välisministrile. Väike nõrk Eesti oli sunnitud alistuma: 28. septembril kirjutati alla n.n. baaside leping. Oktoobris marssisid vene üksused sisse, Allakirjutamise eel korraldasid vene soomusväed piiridel ja laevastik mere ettevalmistamiseks rünnakute, et "veenda" Eesti. 16. juunil 1940 esitas Molotov uue ultimatuumi, milles nõuti N. Liidu okupatsioonivõimude sisselaskestamist ja uue nõukogudele vastuvõetava valitsuse moodustamist. Seda ultimatumit rõhutati 14. juunil Tallinnas Helsingi lennuliini lennuki halasamatult alalülitamistega ja 15. juunil vene sõjalaevastiku asumisega Tallinnas reidile, samal ajal kui baasiväed marssivad Tallinna ümbruses asudes lahingpositsiooni. Eestil ei jää muud üle kui alistuda. Kremlis diktaandis on Eesti sunnitud likvideerima oma koostööorganisatsiooni Kaitsealiidu ja liikmetelt ära võtta relvad, mis pidi toimuma ettekohta. Eesti kaitseväesid tulid sulgeda oma asukohtades. Ja nüüd, 17. juunil marssisid venelased üle piiride ja alustasid Eesti täieliku okupeerimist. 70 000 maas- ja 10 000 mereväelast saabusid liiskas juba varem baasides olnud 25 000-le punaväelasele. Nüüd oli "taust" olemas lõpliku vastuseks, mida tuli korraldada Stalini esindaja Zhdanov. 21. juunil oligi tema benefiis – punarmee tankidega tänavatel ja laskevõime laevadega reidil lavastati vene baasivõimude ja kodukommunistidega n.n. "ületootus" 6. augustil oli lõppeasimärk saavutatud – Eesti oli tehtud "omal palvel" N. Venemaa lahutamatuks osaks.

Selle faktilise materjali taustal on muidugi vaid koostöö, kui N. Venemaa poolel väsimatult püütakse ajeluju nii kirjutada, et N. Liidul ei olnud asjata midagi tegemist – oli vaid küsimus eesti töötava rahva tahe ja soov, millele tuli vastu tulla, eesti rahvas ise valis oma tee... Muidugi kuulub selle juurde, et veel aastal 1971 ei ole vene ja nõukogude eestlasi ajaloosale saanud lugeda Ribbentropi ja Molotovi poolt alla kirjutatud saladokumenti, mis selgesõnaliselt annab N. Liidule vabad käed oma naaberite iseseisvuse hävitamiseks. Okup. Eestis küib viisimatu sissemine propaganda uute eesti generatsioonide venemiseks, et N. Liit ei ole tarvilanud mingit vägivalda, ei ole rikkunud mingit lepinguid, vaid on heastanud eesti "abistanud eesti töötavast".

Samast vaatevinklist lähtub kogu sissepropaganda kirjeldades okupatsioonile tekkinud spontaanset vastupanu, mis avaldus partisaaniliikumise tekkimises. Püevast päeva ilmutatakse "ajaloosilisi" artikleid, kus

metasavendi tembelidakse "Ilma inimlikkusest bandiidideks, fahistideks käskluseks, monstrumiteks" jne. Kangelased ja heroilised kujud seevastu olid okupatsioonivõimu teostajad ja vastupanuliikumise armunud mahasurujad – tshekistid, NKVD- ja miilitsaväed, hävituspataljonid, partei tegelased ja teised, kes lõpuks, viiekümneandate aastate esimesel poolel suutsid metsad puhastada, vastupanu veriselt maha suruda ja olukorra luua, kus enam keegi aktiivset ei julge okupatsiooniga võidelda, kuna see ettevõtte on lootusetu (algusaastatel oli metsavendade lootus, et lääs oma suuri vigu liitluses venelastega märkab ja need tagasi tõrjub läänelise Euroopa sinna, kuhu nad kuuluvad).

Ühes hiljutses "Rahva hääle" järjekordses ajalooseteletamises on ettevaatamatul kombel tutvustatud isegi metsavendade programmi, kuid vastuvaidlematu selgub, et tegemist ei olnud mitte tavallise "röövlitega", vaid gruppidega, kes võitlesid okupatsioonivõimuga ja tema esindajatega. Kui viimase poolt nendele omistatud süüdistusi lugeda, siis tulevad need tuttavad ette – sellised asju sooritas rezhiim ja tema käskid, keda selle eest nüüd kangelasteks tembelidatakse, jooksval lindil nii esimese okupatsiooni, kui ka teise okupatsiooni esimesel perioodil. Ei aita sellest, et näit. 1949 aasta ja 1941 aasta suurküüditamisi kujutatakse nagu mingit hädavajalikku "hea-tegu" eesti rahvale. Kui neid aegade mehed süüdistavad vastupanuliikumist "julguses ja ebaimeilikkuses", siis on see ühtlasi selleks, et rezhiimi julmuse ja ebaimeilikkust sellega varjata. Kui verise terroriga on vastupanu maha lõigatud, siis ei tähenda see, et vägivallne anastaja saaks ajaluju oma tahtmist mööda ümber kirjutada.

KLA

REKORD

Kaks maailmarekordi on püstitatud: inglase poolt diplomaatide mass-väljasõnades ja venelaste poolt diplomaatide mass-spionaažis. On selge, et need rekordid jätkuvad järgida läheva aja poliitilise arengule. Venelaste teatavasti alustasid propagandärünnakut inglase vastu juba mitu kuud tagasi, nähtavasti teadmises, mida toob kaasa KGB-mehe ärakargamine koos tiendmaterjaliga Inglismaale vene saatkonnas ja asutustes toimuvale tegevuse kohta. Briti aktsiooni toob kahtlemata kaasa vahetunde tunduv järene. Selle aktiivsiooni formaat aga avab lääne avalikkuse silmi kõige selles osas, mis tegelikult on toimumas kõigi lääne ja ida vahetunde normaliseerimiskäsitööde taustal ning et N. Liidu diplomaatiliselt ja muud esindused välismaal tegutsesid suurel määral asukohas vastase spionaažiga. Seega ei olnud ka kolonel Wennerströmi, kellele armuandmist osas rootsi ajakirjandust nõuab, spionaaž kaugelgi jäänud viimaseks. See spionaaž puudutab kõiki läänemaailma riike. Rekordilaine paljuski ei ole suuteline muuta maailma diplomaatsis venelaste poolt teostatud revolutsiooni, millele ida diplomaadid on muudetud spionaažiametnikeliks, kelle ettevalmistusastuks on KGB-koolid.

• New Yorgis elanud Jüri Toomepuu, kes töölisesaandis siirdus Teherani, viibib praegu pakutakse Kreeka. Ta sõidab seal järele tagasi Teherani, kuhu jääb pikema ajaks.

• Euroopareis rames külastas Stockholmis Viktor Mändvere Philadelphiast, USA-s.
• Aadelides Austraalias: kühlas Peeter Raaniko Lätianna Aija Bricega.

VÄLISKOMMENTAAR

NATO PÕHJATIIVALT

Juba möödunud aasta novembris osutas Norra tollene kaitseminister Hellesen oma aruandes parlamentile, et nõukogude sõjaline tegevus Norra vete ja õhuruumi lähedal on siimapaistvalt suurenenud. Aruandes märgiti ühtlasi, et nõukogude Jäämere-laevastik on arvuliselt tugevasti kasvanud ning et ka sõjalaevade lahinguvõime on oluliselt tõusnud. Nõukogude arvukad õhu- ja mereväelised harjutused näitasid ühtlasi, et vene amfibüüsused olid võimalised üllatavalt operatsioone ette võtta väga kiiresti. Kuna see tähendas suurevat ohtu Norrale, võeti küsimus üles ka NATO ministrite kokkulekul Brüsselis möödunud aasta detsembris. Sest saadik on jätkunud ulatuslik mõttevahetus Norra julgeolekupoliitika ajakohaseks reviderimiseks. Ka Norra uus valitsus peaministri Brateli ja kaitseministri Forstervolliiga eesotsas võtavad "tohtu ülesrelvastamist NATO põhjatiivalt" tõsiselt.

NATO põhjatiiva ülem kindral Walker omalt poolt on mitmel puhul hoistanud õhu alahindamist eest sellel piirkonnas. Ta rõhutas alati hiljuti, et vastupidi tavallisele arvamusle on nõukogude sõjalaevastiku suurim ekspansioon toimunud mitte Vahemerele, vaid piki Norra piire. Nõukogude merejõud on tänapäeval

tõusnud juba teisele kohale Ühendriikide kõrval. Neil on moodne koostöö ning suur taktikaline ja strateegiline liikuvus. Samuti on kasvanud nende tulejõud nii konventsionaalsete kui nukleaarsete relvade osas. Vaevalt üks protsent kõigist vene sõjalaevadest on üle kahekümne aasta vana. Ameerika ametlike andmetel kohaselt on nõukogude uued robotistlajad ja robotihävitajad niisama head kui ameerika vastavad sõjalaevad, mõned isegi moodusamad.

USA Atlandi-laevastikust on ümarguselt viiskümmend protsenti üle 20 aasta vanad. Lähematel aastatel peavad vanaduse tõttu rivist välja langema kaheksa lennukitekanid ja ligemale nellsada hävitajat ja fregatti. Uute laevade ehitamine nende asemele on aeglane ja suudab vaevalt täita tekkivat lünka. Pealegi on lennukitekanidate opererimise võimalused hakanud vähenema vastavalt sellele, kuidas nõukogude robotistlajad ja -hävitajad on arvuliselt kasvanud. Sedavisi aga täotab hakata kaduma ka see suur ülekaal, mida USA oma lennukitekanidatega evis, kuna N. Liidul need tänaeni on puudunud.

Nõukogude mereväeline ekspansioon Põhja-Atlandil pole toimunud muude veekogude arvel, vaid lähe-

das ühenduses näiteks tegevusega Läänemerele. Kuid väljapiis Läänemerele ei ole vaba, mispärast nõukogud on pühendanud vastavalt rohkem tähelepanu oma Jäämere-laevastiku väljajähtamisele. See annab neile võimaluse kergeks väljatungiks Atlandile, et konfliktid korral ohustada ühendusliini USA ja Euroopa vahel ning raskendada või takistada lääneriikide abisaadetisi näiteks Põhja-Norrasse. Nõukogude seisukohast on seejuures ainsaks suuremaks puuduseks, et kuna neil pole ei lennukitekanidajaid ega ettenihutatud baase, siis jäävad nende mereoperatsioonid ilma õhukaitseta. See puudust saab ühtselt kõrvaldada baaside soetamisega olgu Põhja-Norras või Islandil, kust vene õhujõud võiksid oma mereoperatsioone otsestelt teetada.

N. Liidu Jäämere-laevastiku kiire kasvamine ning mereväeline aktiivsus Põhja-Atlandil õigustab loomulikult nii Norra kui NATO muudet. Kõigi tundeandide kohaselt on Norra satunud teatud ohtu, ükskõik, kas N. Liidu eesmärgid Põhja-Atlandil on ofensiviselt või defensiiviselt laadi. NATO omalt poolt peab seda ohtu küll silmas, kuid tema võimalused mõjuvõimudeks selles piirkonnas on millegipärast hakanud järkjärguliselt vähenema. Sellest kõneleb lääneriikide laevastikute pidev vananemine ja vähenemine, kasjuures erandiks pole ka Ühendriigi ja Suurbritannia. Pealegi on NATO valmis ka üldiseks väevähendamiseks, kui see toimub kokkuleppele Varsavipaktiga ja on vastastikku tasakaalustatud. Säärase "kokkuleppe" saavutamise tähendaks, kui seda võrrelda Nõukogude laevastiku ekspansiooniga, et sõjakorral on NATO vaevalt võimaline Norrat efektiivselt teetada.

A.K.

H. MARK 60-aastane

Stockholms tähistab 1. oktoobril 60-ndat sünnipäeva Eesti Komitee abiesimees ja ühiskonnategelane Heinrich Mark.

Heinrich Mark – tuul ja tormi on olnud Sinu eluteel, kuid tammene oled seisnud võitluse eesrindel vabaduse, õiguse, iseseisvuse ja demokraatia eest. Keskele kujuna Rootsi eestlaste koolide, hariduse ja kultuuri võitlusvõimul on Sinul olnud täita raske osa organiseringimisel, kuid ka Rootsi riigi toetuse hankimisel ja selle vahendamisel. Ja seda pagulas-põlve esimestest päevadest alates. Sinu omandus jääda rahulikuks ka kõige raskemais olukorades ja liiskas sellele Sinu isiklik julgus on omandatud, mis on toonud kaasa hindamise ja lugupidamise kõigis erinevas pagulasriikides. Poliitiliselt võitlejana ja juhina ei saagi Sinu oida kõikide poolt väga armastatud, kuid Sinu kannatlik meel ja alati optimistlik elusuhattumine on meeldinud küllastele ja paljusid kaasmassale. Poliitilises võitluses pargitud ka rade koore all on peidetud tunderlike ja südamlik inimene, kelle väimurikad repliikid ja alati heastuulist olemus Sinu kaastöölisel paljudel erinevatil aladel on olnud võimalus kogeda. Ja Sinu truuus sõpradele ja vahameelsuse ideedele, Sinu kompromissitah ja kindlus lepet pidamiseks – see kõik on teaduseks Sinu peale pandud raskete ühiskondlike ülesannete täitmisel Eesti tulevikku ja rahva huvides. Edu Sinu töös koolide ja hariduse korraldamisel Rootsi eestlaste jaoks! Füsiivalt sama rõõmuse meelt ja õnne Sinu isiklikuks elus!

WILLEM MULD

*

H. Mark siind. 1.10.1911 Kanepil Võrumaal. Lõpetas Tartu ülikooli õigusteadlasena 1938. On töötanud algkooliõpetajana ja advokaadina. Kuulus 1939 alates Tartu linnavalikokkura vahetuskondlasena ja oli Jaan Tõnissoni erasekretär.

1940. Nõukogude Liidu okupatsioonivõimude poolt korraldatud "valimiste" kandidaatsi Riigikokku kommunistide vastaskandidaadina, kõrvaldati aga kandidaadite nimetajate ja kuulutajate "rahvaväeniseks".

Heinrich Mark

Rahvuslike ringkondade organiseringimisegevus viis teda vastuolus ka saksa okupatsioonivõimudega ja tal küsti Tartust lahkuda. Põrandalune rahvuslik organiseringimisegevus jätkus nüüd Tallinnas. 1943. aprillis avanes võimalus Viinist rannalt põgeneda Soome, kus Mark omas arvukad hariduslasi ja poliitilisi tutvusi juba iseseisvuspäevik ja kus ta lootis leida avaramad võimalused rahvusliku võitluse jätkamiseks.

Soomes alustas H. Mark kohe poliitilise tegevusega. Oli koos Erik Laidiga Eesti Büroo organiseringil Helsingis ja esimese eesti eksilajalehe "Malevlase" peatoimetajal. Pügenes edasi Rootsi sügisel 1944.

Rootsis alustas Mark kohe eesti koolide ja rahvusliku hariduse korraldamistööd, samuti aktiivse poliitilise organiseringimisegevusega. Rootsi koolinõunik dr. Helge Haage lähema kaastöölisena rakendus ta Riikliku Välismaalaste komisjoni sotsiaalbüroo assistendina eesti koolide organiseringimisele põgenikelaagrites. See tegevus jätkus vahelpeel tegevust alustanud Eesti Komitees, kus ta oli Koolitoimkonna asutajaid ja selle esimeheks 1945–1956. 1954. a. asus ta E. Komitee büroojuhataja ülesannetes, olles hiljem abiesimeheks kuni tänaeni. Oli üht Demokraatliku Klubi ja sellest väljajätkanud Eesti Rahvusnõukogu asutajaid ning 1951. a. alates selle peasekretäri. H. Mark oli ka Eesti Liberaaldemokraatliku Koondise asutajaid ja selle praegune esimees, olles aga võtnud paljudest liberaalide rahvusvahelistest kongressidest ja esindanud eestlast ka rootsi sõsarorganisatsioonides. H. Mark on ka Eesti Karsuskomitee asutajaid ja liige. Akadeemiliselt kuulub ÜS Veljesto perre. 12. jaan 1963 nimetas A. Rei tema oma eksilvalitsuse sekretäriks, olles Oslo-valitsuse praegu peamin. asetiitjaks.

Misjonäriks Liibanonis

BEIRUT (EPL) – Liibanonis tegeleb Lähis-Ida ja Araabia misjonil teenistuses abilepura Kelt ja Natalie Stevenson, kelledest viimane on eestlane. Mõlemad on tulnud Austraaliast.

Natalie Stevenson vanemad lahkusid iseseisvuse ajal Eestist ja asusid elama Kanaadas Alberta osariiki. Teatavasti sõitis Rootsis värskest lõpetanud arst dr. Lemm Proos, arsti ja jutustaja Arthur Proodi poeg, suve lõpul Kongosse misjonariteks.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Korka
Vastutav väljaandja
(ansv. üg.)
Arvi Moor

Toimetust ja talitust:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 r.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon: 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 62 Eskilstuna, tel. 016/14 77 2
Tellimispstgiro nr. 15 67 70-3
Kuulutussarvete postgiro 60 30 00
-0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 129,-
Termin (4 kuud) kr. 45,-
Kuu kr. 12,-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Türgi-estlased: "Tahame eestlaste ja kristlaste hulka" A. Roos uuris nende murret

Eestlasi leidub praegu igas ilmakaares. Isegi seal, kus neid ei oska oodata. Mõned aastad tagasi sai näiteks teatavaks, et ka Türgis on eesti küla — omaaegsed Venemaale rännanud eestlaste järeltulijad, kes asusid Türgi-Vene piiri¹dele moodunud sajandi lõpul, kui just Venemaa alla olid langenud teatud Türgi alad, mis aga hiljem koos sinna asunud eestlastega jälle langesid Türgi riigile. Kevadel 1966 saavutasid Rootsis elunevad eestlased selle eesti külaga uue kontakti — neid külastas Türgis uurimisreisil viibinud noor arheoloog Paavo Roos Lundist ning varsti selle järele ka tema keeleteadlasest ja kirjanikust vend Aarand Roos. Viimane on mitmel reisil uurinud selle Türgimaal leiduva eesti rahvakilli keelt. Alles hiljuti tuli ta tagasi järjekordselt Türgi-reisilt. Küsitleme Aarand Roosi selle reisi teemadel.

— Millised on seekordsed muljed eesti külast Karacaöreni Karsi linna külje all. Kas küla on alati seda nime kannud?

— Ei. Eestlased ristsid ta sinna asudes ja küla tühjala maale asutades Uus-Estoniaks. Kuna sel ajal oli see maa-ala olnud juba kaheksa aastat Venemaa all, siis venelased nimetasid küla Novostonakaks. Türglased, kes kahekümne aastat alul sel sajandil Karsi piirkonnas tagasi said, ristsid küla Karacaöreniks. On ju nüüd külas ka türgi elanikkond. Mis muljetesse puutub, siis on see sama, mida olen mina ja teised seal käinud varem ütelnud — nad elavad ikka veel moodunud saajandis oma maaharimisega, kuigi on tulnud mõned üksikud masinad. Mulle isiklikult oli seal käimine nagu ekskursioon tagasi minevikku. Neil jälle oli põnev kuulda, kui jutustasin kaasa mehhaniseeritud põllupidamisest Rootsis.

— Millal selle rahvakilli esivanemad asusid praegustele aladele?

— Tegemist on sama väljarännuga, mis loo Kaukasias eesti asundused, mis praegu veel eksisteerivad ja millistel on nüüd otsesed kodumaaga. See väljaränd toimus moodunud sajandi kaheksakümne aastate alguses. Karacaöreni piirkonnas, siirdudes siis edasi Karsi poole paremat maad otsima. Nad said Karsi kroonikindluse kaudu praeguse asukohta uut maad, mis tookord oli täielikult asustamata. Venemaa oli siis Karsi kuulunud kaheksa aastat, alles vallutatud Türgi sõjas, millest ka eesti sõjamehi osavõttis, mitte aga asunikke esivanemaid. Türgi sai pärast Esimest maa-

ilmasõda selle alla tagasi aastal 1920.

— Kas on teada, kust aladelt nad on pärit?

— See on teada. Nad on enamuses Virumaalt Rägavere vallast pärit. Nende hulgas on aga olnud ka üksikuid mulke ja hiidlast.

— Kas Türgi-estlaste keelest tunneb ära vastavaid murdeelemente Virumaalt?

— Kahtlemata. Neile on omane poolkõrgete pikkade vokaalide diftongeerimine, s.t. et o. e ja ü muutuvad "uoks", "iaks" ja "üöks". Näiteks on mult küsitud: "Nuormies, miks te tied ei juo ega süü..." See on sama, mis on esinenud ja esineb Rakvere piirkonna murdes. Häälikut "h" ei esine kunagi sõnade alguses, "hobuse" kohta näiteks üteldakse seal: "meil on kolm uust"... Muidugi on nende keeles ka palju vene ja türgi laene.

— Kuidas on üldse nende sõnavara? Kas neil on olnud mingi võimalus lugeda eesti kirjakeelt?

— Nende sõnavara koosneb sellest, mida nende vanemad ja vanavanemad kaasa töid, millele on lisandunud teataval määral türgi ja vene sõnu selles osas, mis puudutab kaasaajal terminoloogiat. Neil ei ole üldse olnud kokkupuuteid Eesti iseseisvusa aja ega hilisema eesti keele arenguga ei kirjasõna ega otseste kontaktide kaudu. Nende isoleering on olnud täielik ja nende ainssaks raamatutuks on ligi saja aasta eest kodumaalt kaasa võetud vaimulik kirjandus. Viimased palveraamatud on 20. sajandi algusest, kui neid siina müügil töid rändkaupmehe-harjuskid.

— Aga kas nad oskavad kirjutada eesti keeles? Nad on ju käinud türgi algkoolis?

— Nad saavad kirjutamisega hakkama, kuigi nad kasutavad türgipärase ortoograafiat, s.t. ladina tähestiku türgi vormis. Mis puutub kooli, siis on nad käinud türgi 5.klassilises algkoolis, mis on sunduslik. Kool on muidugi türgikeelne.

— Aga küla on sellegipoolest eestikeelne?

— Jah — eesti perekonnad kasutavad eesti keelt. Raskusi on aga lastega, kes kipuvad muutuma türgikeelseks.

— Rahvakild on seega vähenemas arvult. Kui suur oli elanike arv küla loomisajal ja mis on järele jäänud?

— Uus-Estonia küla loomisajal oli selles 300 hinget. Türgist lahkus aga Esimese maailmasõja lõpul, mil ümbruskonnas toimusid verised lahingud, suurem osa Venemaale. Seal

Vanaema Miina Albu lugemas esivanemate vana Piiblit Karacaöreni eeti külas.

tulid vaid üksikud pärast rahu sõlmimist tagasi Türgisse, arvult umbes paarkümmend hinget. Küla hakkas uuesti kasvama, kuid kolmekümne aastat tagasi läksid mõned Brasiiliasesse, siis on nad mulle kinnitanud, et nad tahaksid pöörduda eestlaste ja kristlaste hulka — nad hoiavad tugevasti oma usku eestluse kõrval. Kaudselt teatavasti on mõnda aega käimas aktsioon selle soovi täitmiseks.

Intervjueris: JUHAN KOKLA

vähemuseks, kuna lahkunute taludes se on asunud türglased.

— Mis nendest türgi-estlastest edasi saab?

— Mis puutub nende oma soovidesse, siis on nad mulle kinnitanud, et nad tahaksid pöörduda eestlaste ja kristlaste hulka — nad hoiavad tugevasti oma usku eestluse kõrval. Kaudselt teatavasti on mõnda aega käimas aktsioon selle soovi täitmiseks.

Karin Lutsu näitused Soomes

Karin Luts

Kunstnik Karin Luts esineb 17.–26. septembril iseseisva värvigraafika näitusega Soomes Hämee-linna kunstimuuseumis. 30. septembril avatakse Karin Lutsu värvigraafika näitus ka Turus Viino Aaltoneni muuseumis. Turu-näitus on avatud kuni 17. oktoobrini.

Veel rohkem keeli vene propagandas

N. Liit on suurendanud oma võõrkeelsete propagandasadete voolumi 13 protsendi võrra. Senini saadeti Moskvast vene informatsiooni ja propagandat 67 keeles. Nüüd täiendab er keelte arv 78-le. Samal ajal on võõrkeelte saatetega pikendatud. Ühelgi teisel riigil ei ole sellist propagandasadete hulka.

Selle juures ei saa unustada, et N. Liit ja idariigid püüavad kõike teha, et ameeriklaste saateteajamu Lääne-Saksamaal valkima panna, millele annavad informatsiooni idariikide ja rahvaste keeltes.

Eriti on venelased tugevdanud programme, mis on suunatud Aasiase ja Aafrikasse — saateteg on kasvanud veerandi võrra. Tähelepanu vääriv on poliitilist ka asjaolu, et ruumeenakeelsete saatet on äkki neljakordistunud.

Puna-Hiina saatet Euroopaale antakse edasi Albaania radio kaudu, kus iga päev 50 saatetunni ulatuses propagandat suunatakse Lääne-Euroopasse.

Abielupaar USA-s takistab USA-Vene konsulaarlepingut

SAN FRANCISCO (VES) — Kremli ja Ühendriikide välisministeeriumi kui ka San Francisco linnavalitsuse on hädas väikese abielupaari pärast, kes on otsustanud, et neile meeldib nende praegune korter.

Umbes kaks nädalat tagasi McCreery püüanduse hoolidajad ja Nõukogude Venemaa kasilased leppisid kokku et ilus 12-korteriline maja 2790 Green tänaval San Franciscos oleks otseoline asukoht N. Vene konsulaadile. Ligemale miljon dollari venelaste kulda oli peagu käsi vahetamas ja allüürnikele saadeti väljaviskamiskatset, küsuga välja kolida 15. novembrist s.a. Aga siis selgus, et abielupaar Myersitel oli viieaastane leping, millest neil aastat polnud veel täidetud, ja perekond Myers absoluutselt keeldus välja kolimast.

Probleem on selles, et Nixon'i valitsus leppis kokku kommunistidega vastastikuse läbikäimise tihendamiseks, mille pärast otsustati astuda USA konsulaat Leningradis, kuna Nõukogude Venemaa orjariik saab samal ajal konsulaadi San Franciscos. Eestlaste ees õigustati ameeriklaste sammu väitega, et rahval ei pruugi enam Moskvasse sõita, saavad viisad Leningradist, mis on Eestile palju lähemal! Venelased aga kohe pärast seda tõstsid oma viisa hind 40 rublalt 400 rublale! Ja selle 400 rubla eest võib okupeeritud Eestist mitu korda Moskvast ära käia. Kokkuleppe oli aga veel üks nõks sees ja nimelt "et Leningradis ja San Francisco konsulaadid peavad sama avatud samaaegselt. Seega Ühendriikide konsulaat Leningradis ei saa hakata tegutsema enne, kui venelased suudavad leida omale konsulaadi maja San Franciscos.

Michael Myers väidab: "Muidugi saan ma aru probleemist, aga mu naine ja mina proovisime aastaid, et korterit saada kahelelevalse majja ja nüüd kui me siin sees oleme, oleks see ogarus, et kohe jälle välja kolima hakata! Me oleme kulutanud oma raha, et korterit oma maitse järele sisustada ja me oleme sellesse arvanud. Meie käes on ülemine kord ja katusemaja — lihtsalt muinasjutuline".

Vene kommunistidele muidugi operatsiooni baas San Franciscos annaks hea ülevaate USA operatsioonidest Valikes ookeanis, Treasures Islandil asuva mereväebase tegevusest, Oaklandi Naval Air Station'ist, rannakaitse raketiba-

sides, Oaklandi sõjaväe moonavedudest Vietnami ja mujale Aasiasesse, Port Chicago sõjamoona baasist ja veel paljust muust.

Nii siis juhtus, et välisminister William Rogers kaalus seda olukorda ja omakorda otsustas telefonierida San Francisco linnapeale Joseph Allotile ja paluda tal survet avaldada perekond Myersitele, et nad välja koliks oma korterist.

"Jah, linnapea käis meil külas küll," seletas Myers. "Väga tore mees! Meil oli tore juttu ajada, aga ta meie meelt külit ei muutnud! Siis ise naeratas ja lisas: 'Ma ei saa ütelda, et ma eriliselt just venelaste probleemidele kannu tunneks aga, oh, missugune probleem!'"

ATK

Leinateateid

Taplows, Inglismaal, süü 4. septembril Herman Schröder, süüd. 2. augustil 1919 Virtsus.

Leedis, Inglismaal, süü 29. augustil Karl Kää, süüd. 18. jaanuaril 1905 Narvas.

Inglismaal süü 10. septembril Hanna Neljandik, süüd. 24. aprillil 1900 Vindjandmaal.

Galtis, Kanadas, süü 8. septembril Johannes Järvo, süüd. 14. septembril 1890 Kiidevas, Läänemaal.

USA-s Bethlemas abiellus Esther Rander Cordon Alaa Cunninghamiga. Esther Rander on kooliõpetaja Jann Randeri ja tema abikaasa Edithi noorim tütar.

Kas teie naabrid ja sõbrad loevad

EESTI PÄEVA-LEHTE?

Tiheda kogunemisega meie oma ajalehe ümber (kogu Rootsis ilmuvale ajakirjandusele majanduslikult raskel ajal) kindlustame tema ilmutist. Mida rohkem lugejaid, seda paremad ressursid ajalehe kujundamisel ja lugejate soovide rahuldamisel.

SOOVITAGE EESTI PÄEVALEHTE NENDELE, KES VEEL EI OLE TELLIJAD EPL saadab meeleldi proovinumbreid.

Noorteinstruktor Richard "Riks" Norvell konstateerib üritustest osavõtu markantselt tõusu. Stockholmis on noortetööd takistamas noorteruume puudus — skautidel ja gaididel ei ole kooskõlmise kohta.

Vestlus noorteinstruktoriga: Noorte tegevusehuvi kasvab Vajame hädasti noorteruume

Tänavu on noortetegevus eesti noorte hulgas olnud harukordselt elav. Möödunud kevade ja suve jooksul on toimunud terve rida noortetöid si, mõnel korral isegi mitu noortetöid samaaegselt, kuid vaatamata sellele on jätkunud noori igal üritusele, tihti on isegi olnud probleeme just see, et pole lihtsalt võimalik kõiki noori üritusele vastu võtta. Seega on tekkinud muutus võrreldes viimase aastakümne passivusega eesti noorte hulgas. Peaaegu kõikidel nendel üritustel on olnud korraldajaks või vähemalt kaaskorraldajaks Eesti Noortetöö. "Noorteleht" pöördus mõningate küsimustega Eesti Noortetöö instruktori fil.mag. Richard "Riks" Norvelli poole.

— Möödunud tegevusperiood eesti noorte hulgas on olnud elav. Millise noortetöerituse on olnud "populaarsemateks"?

— Sellele on vast raske vastata, sest nagu paistab, on kõik tänavusel noortetöeritused leidnud head vastukaja noorte hulgas. Tänavu pole olnud mingisuguseid probleeme, kuidas noori välja saada eesti üritustele. Suur osavõtt on tekitanud uusi probleeme — nimelt ruumipuudust! Tihti ka majanduslikud kalkulasioonid ei pea paika, kui osavõtjate arv muutub liiga suureks, kuna enamasti üritusi on subventsioneeritud Eesti Noortetöö poolt.

Üks populaarsemaid üritusi oli Laeske- ja spordilaager Södertäljes. Kalkuleeriti "normaalse" osavõtjate arvuga, kuid registreerimisel oli juba märgata, et arv on kahekordne. Ja lõpuks, kui laager algas, saabus kohale veel palju noori, kes polnud üldse registreerunud. Usun, et siin on just tegemist sellega, et olemasoleva teadmise ja "nõuaringist", kuhu olime vahepeal sattunud.... Mõlten siin seda, et kui ühel üritusel on vähe osavõtjaid, siis järgmisel on neid veelgi vähem, sest noortel pole tore olla, kui osavõtjateid on koos vähe. Hoopis teine lugu on siis kui üritus saab küllaldaselt reklaami ja noored üksteisest käest kuuluvad, ja see ja see läheb kaasa, siis tõmbab see kaasa ka uusi, kes varem kõhkleksid. Ja üheks selliseks näiteks olgi "laeskespordi" laager.

Asja toimus samas kohas teine treeninglaager, mis oli küll mõeldud ainult eesti noorte esindustarile Kanada Eesti Päevadel. Kohale ilmus siiski toptelt nii palju noori kui oli kutsutud.

Aasta suurimaks ürituseks olid Eesti Noortepäevad Stockholmis, millelised töid kokku hulga eesti noori erinevatelt Rootsi osadest. Neljapäeval jooksul oli noortel võimalik kokku saada terveal üritustele.

Noortepäevade kavast oli teatrietendusi noorte enesetegevuseks, kergejõu- ja võrkpallivõistlust, mudilaste kokkutulekuid, diskussioone, õhtuid, koosviibimisi ning kõrgpunktiks oli noorte esinemine Kontsertmajas suures saalis ja õhtul rahvapildid. Selliseid suuri kokkutulekuid on vaja ka tulevikus. Nüüd on saadud ka hulka kogemusi selliste suurte kokkutulekute korraldamisel.

Tänavune leirilager Metsakodus oli sama populaarne kui varemaltki ja õnnestus hästi. Ja juba praegu on ligi peakümmeend noort vanemate poolt üles antud 1973.aastal toimuvase leirilagerisse, kuna vanemad kardavad, et tuleb ruumipuudus.

Augusti kuul toimunud Eesti Skautlike Noorte malevalaager Metsakodus oli huvitav selle poolest, et laagrist osavõtjate keskmine vanus oli tugevalt alla 15. aastat. See oleneb sellest, et Naeratuste laager oli mõeldud samaaegselt laagrikogemuste hankimiseks noortele, kes lähevad 1972. Maailmalagrisse Kanadas. Just need noored aastakäigud pole varem laagrites olnud ja nad püüdsid nüüd ennast kvalifitseerida selleks. Rajurid, laagrikogemused juba olemas, olid töö, et saada raha just selleks reisiks.

— Tänavu on toimunud hulk noorte kursusi, kas pole kursuste arv muutumas liiga suureks?

— Tänavu on räägitud isegi kursuste "inflatsioonist", kuid minu arvates on see ainult hea, kui on palju noortekursusi — nii kaua kui noori nendele jätkub. Minu teada oli raskusi selles osas ainult ühel kursusel, kuid see juhtus toimuva õnnetu ebavõimala ajal mitmesugustel põhjustel. Kuid lõpuks saadi ka noorte tegele peab aga ütlema, et tung kursustele on liigagi suur. Seda märkasime eriti siis, kui korraldasime noortetöid kursust Tunesias, kuhu soovijate arv oli tõrvenisti 82. Kahjuks saime sinna vastu võtta ainult 25. Ja kohe peale selle kursuse toimunud Gotlandi-kursusele oli samuti registreerinud ennast rohkem noori kui oli kohti. Üldiselt tahaks ütelda, et töö tagajärjel ja distipliin on olnud paremad kui kunagi varem, vast olenedes sellest, et suure kursusest osavõtta soovijate arv tõttu sai teha paremat selektsiooni kui varemalt.

Ka osavõtjate huvi Lihavõtte pühade ajal toimunud salgajuhitule kursusel Metsakodus oli pealinnaks nii elav, et saadi täis üks buss sõiduks Stockholmist Metsakodusse.

Ka Eesti Keele- ja Kirjanduse Instituudi kursustel Vemälänis ja Bästades oli osavõtjaid enam kui kohti. Eriti huvitav oli asjaolu, et tänavu korraldati Rootsi Eestlaste Eesinduse ja Eesti Komitee ühise koostööna Rahvaülikooli Gimos. See näitas, et kui küsimuses on eesti noortetöö, siis kaavad kõik poliitilised hõõrumised ja antakse täis panus eesti noortetöös.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

tele mitmed lennuasjandust käsitlevad harrastusriigid. Praegu on käsil ka ettevalmistused osavõtuks Esimestest Ülemaailmsetest Eesti Päevadest 1972 Kanadas. Praegu on lennukis registreerinud ennast ca 300 noort alla 25 eluaastat. EÜEP raamides toimub palju, noortetöid, kus iga eesti noor peaks leidma palju just teda huvitavat. Seal avaneb ka võimalus kohata tuhandeid eesti noori igast maailmajaos, Kogemustest teame, et sellised kontaktid on püsivad ka tulevikus — palju eesti noori on leidnud hiljem omale elukaaslastel teistel maadel elavate eesti noorte hulgas. Senini on suuremad eesti noorte kokkusaamised püüdnud skautide maailmalagritega — seekord on noortel esmakordselt aga võimalik kohtuda ka väljaspool laagrimiljöös. Nii, et kogu eestlaskonna, eriti aga isade-emade huviks ja püüdeks peaks olema saada noored Kanadas Lend Läände koosseisus.

— Kas on olemas praegu mingisuguseid eriti aktuaalseid noortetöö probleeme?

— Neid on mitmeid. Vast kõige aktuaalsemaks, tahaks ütelda katastrofaalsemaks, on noorteruume puudus. Stockholmis Noortel pole lihtsalt ruume kooskõlmiseks. Näiteks puuduvad skautlikel noortel koondumise ruumid. Lootsime uue Eesti Maja peale, aga ka seal on esile kerkinud raskusi, kuna noortele mõeldud ruumid pole veel vabanenud.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

gimine eesti noorteoranisationsoonidele. Eesti Noortetöö ülesandeks jääb ka aruannete koostamine ja Koordineerimisnõuetele esitamine ja hiljem kogu selle aruannete põhjal saadud teostuse väljastamine noortegruppidele.

Kõik eesti organisationsioonid, kel on olemas noortegrupp või kes soovivad selliseid startida, palutakse võtta ühendust Eesti Noortetöoga, Droffingatan 85, 111 60 Stockholm. Seal saadetakse kohe välja vastavale määruste ärakirjad ja aruanne-tele blanketid. Hilisemat aruanne-tele peab seisma: 1. Tegevuse ala 2. osavõtjate arv 3. kuupäev 4. keel-laager igast tegevusest ja 5. vastutava juhi nimi.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleval aastal võib erandina saada toetust ka tagantjärele tegevusperioodi eest 1. juulist 1970 kuni 30. novembrini k.a. Kuuskuus need aruanded tuleb esitada Eesti Noortetööle hiljemalt 1. novembriks 1971.

Skautiühistustele ja skautjuhtidele lähevad reeglite äratõmbed välja koos Aastakoosoleku materjalidega, teiste noorteoranisationsoonidele aga otsestelt Eesti Noortetöölt.

RIKS NORVELL

Põhjalatütr.Kalevipoeg lipkonna Sügispäevad

Igal sügisel, septembrikuu teisel nädalal kogunevad Põhjalatütr.Kalevipoja lipkonna liikmed koos Sõprade Ringi liikmetega Metsakodusse, nautima selle varasugusest avrust ja metsade vaikust.

Käesoleval aastal oli eluvus väljasõidu vastu erakordselt suur. Juba reede lõunal hakkasid Göteborgist veerema autod, suunaga Metsakodu poole. Reede õhtuks oli enamasti vanemaid ja noori end mugavalt sisse seadnud Metsakodusse, mõned autodid saabusid veel laupäeva hommikul. Ühisel lõunalaus oli osavõtjad rohkelt üle poole saja.

Tegevust oli mitmesugust. Naispe- muidugi toimetaks virgalt kõõgis, et suure-arvulist osavõtjate peret kõhurendest vabastada, hetkeks sai vaid varastada silmapilau, et teha reth meenõlvakule seente korjamiseks. Mõned hoolitsesid Lipkonna Tare si- emuse korraldamise, tehti patju ja lõigati materjale. Messpere oma- korda oli kiiresti kohendamaks välist- töid. Kes tõi puid, kes saagis seeni, kes kandis puid sauna või kõõgi juurde. Oli ka ronimise Tare sein- tel, andis sellele uue ilme uue vär- vikorra näol. Mõned mehed balan- seerisid katusel, korraldades korst-

na ümbrust. Ühes aga kilkas ja jooksis noortepere, kes agaralt soor- titasid omi katsepunkte, mis talvel siseruumis võimatu teha. Õpiti tunda- ma loodust, puulikke ja taimesorte. Harva sekka sai natuke ka mängida või paadida järvel tuuri teha.

Varakult valmis õhtusöök ja peale mõnusa sauna koguneti suurel rõ- dul ühiseks õhtukohviks. Tervitus- sõnu kokkuleidulises ütluses Sõprade Ringi esimees Gerhard Peet, tooni- tades senist toredat koostöövõimu ja ühtekuuluvusetunnet vanade ja noor- te vahel ja avaldas lootust, et seni- ne sõbralik koostöö vaid jätkub ja siiteneb. Tere tulemast Metsakodusse!

Teisels Metsakodu juhatuses esimees skm Ilmar Loorand. Lipkonna noored laululinnud esitasid populaarseid lau- le, pannis hiljem terve laudkonna hoogsalt laulu lõoma. Hilloõhtuni vil- kus küünlatuli ja vahetati mõtteid kaminahelgi paistel.

Pühapäeva hommik algas varase jalutuskäigu või romantilise paa- disõiduga järvel. Veel viimased kor- rastustööd, kordaseadmised ja pakki- mised — ja oligi aeg koonduda lõu- nasõõgiks, millega ametlikult lõppes väljasõidu kaks sügispäeva Metsako- dus. Lõpetades Sügispäevi, mälestati vaikselt leinasõõgiks uue väitl ma- lalasse varisenud Sõprade Ringi ja lipkonna liikmeid Jakob Aljast ja Kaarel Aidlat.

Õhtupoolikul vurasis autod taas Göteborgi poole, vastu uuele tege- vusastale ja uutele üritustele.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

— Mis on lähemaaja plaanides eesti noortetöös?

— Pühapäeval, 3. oktoobril on planeeritud Eesti noorte lennupäev. Ja loodetakse siis startida eesti noortetöös.

H. Jänese stipendiumid

Rektor Henno Harald Jänese ni- meline Sihtasutus, mis loodi üksikisikute ja institutsioonide kul- tuurilise tegevuse toetamiseks, ja- gab käesoleval aastal toetusi ja sti- pendiume Stockholmis Eesti Güm- naasiumi aastapäeva 15. oktoobril.

Pondi põhikirjas selneb: Sihtasut- se eesmärgiks on soodustada eesti päritoluga noorte kasvatust ja harid- dust. Selle eesmärgi toetamiseks ja- gab Sihtasutus stipendiume ja toetu- si isikutele ning institutsioonidele, kes eelkõige on tegevad eestilistel aladel nagu eesti keel, kirjandus, rahvateadus, ajalugu, kunst, teater, muusika, maateadus ja soome-ugri keeled. Sihtasutus toetab kursusi, koole, noortekodusid ja teisi üritusi, mis vastavad tema eesmärgile.

Sooviavaldused toetuseks palutakse saata hiljemalt 14. oktoobriks adre- ssil: Rektor Henno Harald Jänese ni- meline Sihtasutus, Färjestadsväg, 16, 161 54 Bromma, Sverige. Sooviavald- use blanketid võib saada Eesti Kee- le ja Kirjanduse Instituudist, Tule- gat, 20, 113 53 Stockholm, tel. 31 14 71.

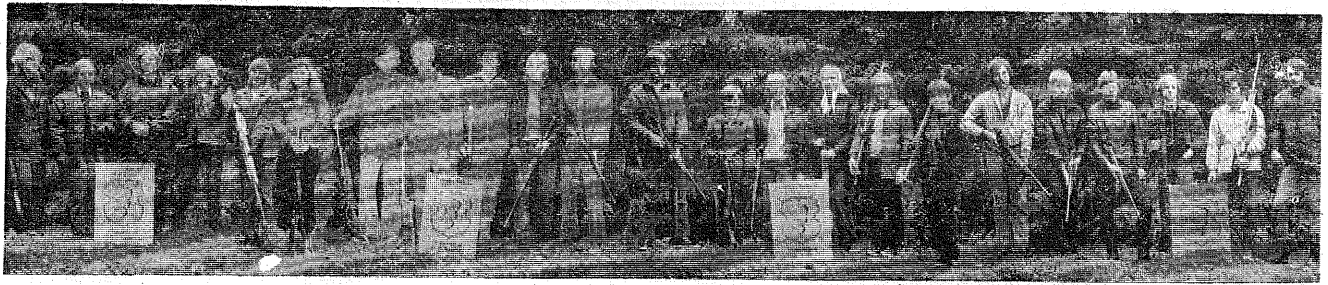
Võimlejate liit loomisel

TORONTO (EPL) — Seedrioral toimunud ülemaailmsete Eesti Päe- vade treeninglaagris toimunud eesti naisvõimlemise juhtide nõupidami- sel osustati asutada ülemaailm- ne eesti võimlejate liit. Tegelik asutamine toimus 1972 aasta Eesti Päevadel Torontos.

Belregistreerimist ülemaailmse võimlemisliidu loomiseks toimetab pr. M. Amolins (78 Rifle Range, Ham- ilton, Ont. Canada), kes annab ka vajalikku informatsiooni.

Eesti võimlejate esinemisadressiks Eesti Päevadel 1972 on valge V-kae- lusega pikkade käistega dress.

● Marta Leesment New Yorgist saabus kolmenädalasele külastusele Rootsi.
● Tiina Hussile (n-na Kuslap) ja tema abikaasale siindis poeg Joonas.

Laupäevast treeningvõistlusest osavõtjad sügismetsa all, kellele pühapäeval liitus veel kümmekond noort. Vasakult: Kalli Klement, Ava Randviir, Liis Teedla, Ann Leesment, Epp Anderson, Pia Ausmaa, Heinar Valk, Tiit Nurmela, Toomas Jürisoo, Jorma Viren, Peeter Jensen, Rein Puusepp, Ann Varma, Reet Kotkas, Tiia-Mari Juhkam, Leida-Maarja Helberg, Johan Raud, Indrek Viira, Aadu Kübar, Vello Parts, Raivo Isovoosig, Alar Lange ja Olev Pilman. (Foto: Ant Paas).

Noorte laskurite tulemused paranesid treeningvõistlusel

Nädalavahetusel 18/19. septembril toimusid Östertäljes asuval laskerajal treening- ja kvalifitseerimisvõistlused noortele eesti laskesportlastele. Osa võitis veerandsada noort Stockholmist, Alingsåsist, Boråsist, Norrköpingsist ja Eskilstunast.

Kaugemal elavad noored saabusid laskerajale juba reedel, keda läbi pimedas sügisööl ülesseadud tervikud ja märgitud juhtisid jahimaja juurde, kus oli ootamas kaminatuli. Laupäevahommikul saabusid kohale ülejäänud poisid ja tüdrukud. Metsa heiskamist algas laskmine. Et suuremale osavõtjate arvule vastu tulla, lühkest sügisepäeva arvestades, vahendati treeningvõistlusteks ettenähtud Ollimpia-täismatsh (60 lasku) poolele matshile (30 lasku). Vahepeal tibatama hakanud vihmale vaatamata kestis laskmine gruppides viidekuni, kuni tuesti ka teravaim "kotkasiilm" enam ei suutnud sihikuit kontsentreerida märklehele. Aga siht oli saavutatud ja kõik noored olid saanud lihi lasta ettenähtud treeningvõistluste seeria.

Poiste 13 osavõtjast tulid 6 parima hulka järgmised: 1. Peeter Jensen (Södertälje), 235 silma. 2. Toomas Jürisoo (Stockholm), 223 s. 3. Alar Lange (Eskilstuna), 224 s. 4. Olev Pilman (Eskilstuna), 224 s. 5. Indrek Viira (Stockholm), 217 s. 6. Johan Raud (Stockholm), 211 s.

Tütarlaste 10 osavõtjast tulid 6 parima hulka järgmised: 1. Kalli Klement (Stockholm), 226 silma. 2. Liis Teedla (Stockholm), 217 s. 3. Reet Kotkas (Alingsås), 181 s. 4. Ava Randviir (Stockholm), 178 s. 5. Ann

Varma (Alingsås), 174 s. 6. Leida-Maarja Helberg (Alingsås), 157 s.

Päeva jooksul tibatud vihm laskas ühtlase ja püüde pinget ja tulemuserikast laskepäeva süttisid sügisepäeva metsa all lõketeuad, millel valmistati toitu ehtsal metsahe kombel. Tehti laulu ja aeti juttu. Metsas saetud ja turjal kohale kantud kuivad puutüved leegitsesid metsavendade tulena laskemaja ees ja andsid soojust ja valgust noortele ja vanadele järgnevateks jõukatsumisteks.

Pühapäeva hommikul algas õige varakult, peale lipu heiskamist, esimene kvalifitseerimisvõistlus. Kohale oli ilmunud veel enam noori, kelledest 6 parima hulka tulid järgmistest poisid (osavõtjad 22): 1. Jaan Tüksamel (Stockholm), 273 silma. 2. Ülo Kenas (Stockholm), 264 s. 3. Raivo Isovoosig (Eskilstuna), 253 s. 4. Toomas Jürisoo (Stockholm), 252 s. 5. Jüri Kenas (Stockholm), 242 s. 6. Indrek Viira (Stockholm), 236 s.

Tütarlaste 10 osavõtjast tulid 6 parima hulka järgmised: 1. Ava Randviir (Stockholm), 234 silma. 2. Kalli Klement (Stockholm), 233 s. 3. Leida-Maarja Helberg (Alingsås), 212 s. 4. Liis Teedla (Stockholm), 198 s. 5. Reet Kotkas (Alingsås), 192 s. 6. Ann Leesment (Stockholm), 182 s.

Pühapäevasel kvalifitseerimisvõistlustel selgus üllatav parane mistulemus nii poiste kui ka tütarlaste hulgas — ainult 1 treeningpäev — ja võistluste tulemus paranes 10 kuni 50 silma võrra!

Poiste paremustabelis toimus suurem muudatus selle tõttu, et pühapäevastest võistlustest võitsid esimest korda osa Jaan Tüksamel ja Ülo Kenas, kes kuuluvad meie noorte tiipilaskurite hulka ja ei saanud laupäevastest treeningvõistlustest osa

võtta. Samuti mõjus soodustavalt sõbralikum ilm laupäeval, mis oli kohale meelitanud ka lastevanemaid, kel oli tulnud võimalus veeta kaunis sügisepäev koos noortega seeni ja marju noppides vabadel momentidel.

Võistlused lõppesid hiispealelõunaga ja peale kokkuvõtte tegemist jaotati osavõtjatele ergutusauhindu. Kohale oli tulnud Eesti Noortetöö instruktor Richard Norvell, kes valmistas noortele ilusa üllatuse, kaks parimat, nii poiste kui ka tütarlaste grupist, said eriauhindadena veerandtunnilise vaba lennu sportlenkuga Eesti Noorte Lennupäeval, mis toimub pühapäeval. Skä-Edeby lennuväljal Mälari saartel.

Esimene tõsisem lasketreening oli lõppenud ja rahul olid nii noored ise kui ka juhtkond. Laagri sõbralik ning terve vaim ja noorte püüdlus ja huvi olid alusteks hääle õnnestumisele. Lahkumise tugevate käepigistustega, et järgmine kohtumine toimub 1972. aasta kevadel, kus toimub lõplik kvalifitseerimine 6 liikmelis- teks mees- ja naiskondadeks, kes reisivad Kanadasse jõuda katsuma teiste eesti noorlaskuritega. Esimeste tervitustena läkitatakse nüüd üle ookeanide teele USA, Kanada ja Austraalia eesti noorlaskesportlastele siini-must-valge lindidega kaunistatud tervitused kõigi laagrist osavõtjate nimedega ja grupipiltidega.

A.P.

Karl XII Raudpea ja ta jalakad.

LASTEAIA soaree ja Kungsträdgårdeni kuulsad JALAKAD

Kui keegi satub olema Ooperikeldri teisel korral asuvas n.n. Rotundas, avaneb vaade üle Kungsträdgårdeni ja Karl XII turu. Nimetatud turul seisavad 12-13-14 100-aastast jalakad. Jalakate täpne arv on vähe ebakindel kuna ajalehed selles osas on eri arvamistel ja kuna nende ridade auri ei ole arvu teistmoodi kindlaks teinud, peame leppima teadmisega, et need jalakad seal lihtsalt on. Need on pealegi maailmakuulsad. Miks?

Kunagi segade alguses tegi SL — Stockholmis Siseliiklus (vaba tõlge) — et see alimääradele, mis ühendab Stockholmis kesklinna Järvaväljakuga (tensta jt. eksoteerilised paigad) saab ühe lõpp-peatus Kungsträdgårdenis. Hakati lõpp-peatus kujundama ja esitigi kokku neli ettepanekut, milledest kaks olid eärased, et Kungsträdgårdeni jalakad tuleb maha saagida. Nimelt oli neis ettepanekutes ette nähtud laendatud piletihall koos aridega, röömuks reisirajale, ja üks allakäikudest oli asetatud jalakate kohale. Novembris '70 otsustas SL suurema ettepaneku poole ja samuti hääletas Stockholmis Cätnämnd, 14. detsembril oli küsimus Stockholmis Linna Volikogus päevakorral, ja sealgi

hääletati suurema alternatiivi poole. Hääle vahekorra oli 63 poolt ja 34 vastu. Otsusega ei oida rahul. Väidetakse, et linna volikogu teeb otsuseid "üle rahva pea". Väidetakse ka, et ei ole sugugi vajalik jalakaid maha saagida vaid on võimalik neid eemale tõsta Sellele vastavad linnaaednik Holger Blom ja aiasdirektor Sven Green, et jalakate kolimine ei ole läbiiviidav.

Debatt sai niisuguse ulatuse, et riigipäevalikmel Bror Engströmil oli põhjust esitada küsimusi teaviimistrile Svante Lundqvistile jalakate asjus.

Küsimus muutus niivõrd tähtsaks, et valitus pidi langetama lõpliku otsuse. 23. aprillil '71 otsustabki valitus — teiste tähtsate seiskohavõttude hulgas — et jalakad tuleb maha saagida.

Ikka ei oida rahul. Aga mis edasi si sa loeme järgmisel laupäeval.

Mis on Eesti lasteaiad pismist Kungsträdgårdeni jalakatega? Väga lühne — sisselubatuses nimetatud Ooperikeldri Rotundas toimub Lasteaiade traditsiooniline (eelmisel aastal oli ka) soaree.

Kaastegevad on — professor Naan Pöid, näitlejatar Anne-Mari Horn,

Lühiteated Ameerikast

● President Nixoni populaarsus on viimaste Gallup-uuringute järele viimasel ajal järsult tõusnud — ilmselt tema otsustavate sammude tõttu majandusall. Kolledžiühariidusega väljaskonnas märgiti tema kasuks tervelt 30-puulist tõusu.

● Jaapani prints Hitachi koos abikaasaga saabus USA-sse külaskäigule.

● Juudi kaitseühid 7 liiget New Yorgis anti kohtu alla süüdistuses, et nad valmistasid ja panid lõhke- maa 2 pommi N. Vene kaubandus- ettevõtte Amtorgi büroos New Yorgis ja vene diplomaatide maamõis- as Killenworthi Long Islandil.

viitlikunastik Alfred Pisuke, Kas- sari rahvatantsurühm, klaverikunst- nik Toomas Tuulse. Teadustab Agnes Lepp-Kaasik ja soareed ju- hatavad sisse kes muud kui laste- ala mudilased.

Soaree toimub pühapäeval 17. ok- toobril algusega kl. 15 Ooperikeldri Rotundas. Julgesti võib väita, et see on hooaja kõrgklassiliselt kõige laia- haardelisem muusikaline üritus. Üle- jääk läheb otseselt lasteaiade tegevuse heaks.

Pääsmed on saadaval Lasteaias, Sandhamngatan 1, Eesti Päevalehe toimetuses Wallingatan 32.1, ning tel- limestel telefonil 06/801813 — prona Arendi.

Roost-Leps võistlesid ITAALIAS

TORONT O(EPL) — Kanada pi- das kaks kergejõustiku maavõist- lust Itaalias — meessportlased Sar- diinas Cagliariis, naised Sitsiilias Palermos. Kanada naised võitsid 73:5:61:5, kuna mehed kaotasid 87:5: 145:5 — seega suurelt. Kanada meeskonda kuulusid ka eestlased Ain Roost ja Ergas Leps.

Roostil ei puudunud palju ketta- heites võidust — ta kaotas Itaalia 60-meetri-mehele Simonionele ainult 14 sentimeetriga — saavutas 58.00. Ergas Lepsi panus ebaõnnestus. Ta jäi 1500 m jooksus viimaseks norga ajaga 3:54.0. Itaallased võitsid kaoksit- tuldu aegadega 3:47.6 ja 3:48.3 — ajad, milliseid Leps hooajal on ka ise sa- avutanud. Mis temaga Sardiinias juht- us, ei ole teada

Kuulõpp läheneb

UUENDAGE AEGSASTI

Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamisel vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkotte- rid Rootsis.

KURJA AJA KIUSTE

Arvo Mägi: Uued isandid, Karvikute kroonika II. Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund, 1971.

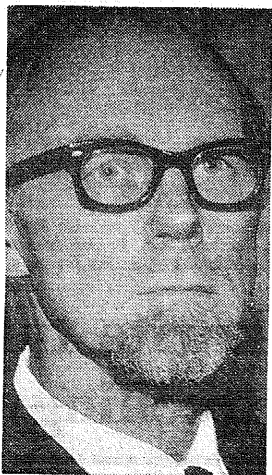
Arvo Mägi ajaraamat Karvikute sugupõlvede elust ja tegudest on kavandatud mitmekülgseks. Esimese köite "Risti riik" (1970) Karvikute ahistus oli kolmest lüli, teises köites "Uued isandid" (1971) tuleb seitse lüli lisaks. Esimene Karvik (hiidnimi) on saadud pärlilike omaduste tõttu) ilmub ajaloo valguses aastal 1187 ühenduses Sigtuna hävitamise reketega, millest ta kõrvalise-
na on sattunud osa võtma. Karvikud nimelt ei tee ajalugu, vaid ajalugu kujundab Karvikuid. Selles esinebki kõneluse kroonika ja meie seniste ajaloorasade erinevus.

Mei varasemat ajalugu käsitlevad teosed on üsna lähedased kanglaspostele. Nende tegelasteks on ülikud, kes juhvad võitlusi ja sõjake. Sündmusidki hoitakse koos nende perekonnadega ja armuustet. Saali teosed iseloomustab romantiliselt keeruline intriig, hilisemasse ro-
maanisid ja novellidesse hakkab tulema teepäraseid etnograafilisi materjali — relvade, riiete, kommete jne. kirjeldusi. Hindrey paneb rõhku oma tegelaste psühholoogilisele väljajätmisele. Kalmus oma suures kristianiseerimistööga kujutab paganat eeldusi ristluse vastuvõtmiseks ja loob töökirjeldustega tihedama argipäevaniisjõ.

Rahvas esineb neli rahvavänamate lugudes massitegelasena — mehed nimetute võitlejate, naisted ja lapsed vaenlaste ohvrite rüüstatud külad. Üldiselt aga jääb mulje, et Eesti- ja Liivimaa ei elagi lihtsasti. Ainult Mägi "Surnud majades" näeme terve küla. Varjuküla inimesi.

Arvo Mägi Karvikute kroonika on lihtsasti ajalugu, kroonika andmeid põhinev kujutus ühe tähtsusega suguvõsa elutingimustest ja hingespisimistest muulike aegade voolus. Uus teema eesti kirjanduses järelikult Karvikud on "lahtine", liikuv rahvas. Esimese Ool Ool ilmub ühel päeval Järvamaal Läänemaal, ja hakkab laevahitajaks. Ta järglaste rida — laevamees, kutter, kutt-tark-taandja, sepp — võib esialgu oma tegevust ja asukohta ise valida. Sepp läheb rändama, töötab mõisas ja linna, astub hiljem sepijoka suurte äärde teise maakonda. Hilisemad sugupõlvad on juba mõisaga seotud — teopistena ja vabadikena, koera- ja hobusepistena, ammuikuteid ja sõjajälastena. Asukohta võib ainult veel põgenemise teel muuta ja seda mõned Karvikud teevadki. "Risti riik" kujutab sugupõlvi ajavahemikuks 1187–1557.

"Uute isandate" aeg on 2558–1711. Aastal 1558 saatis Moskva suurvürst Ivan Julm oma sõjaväe Liivimaa vallutamaks. Taani, Rootsi ja Poola tõitsid ka jaole ja Liivimaa sai ligitse-mekümneks aastaks nelja riigi vägede tallimaaks. Venelased ja poolakad rüüstasid ja põletasid kü-lades ja mõisates, rootslased väbasid noori mehi nekrutiteks. Osa met-sadesse põgenenud maarahvast ko-gunes röövsalkadeks. Röövlitena lii-

Arvo Mägi (EPL-foto LEP-
PER)

kusid ringi ka mõisamehed — endise saksa ordu palgesõdurid-ratamehed, mõistest ilma jäänud aadlikud ja muud seiklushimulised. "Ohtu" magama heites ei teadnud keegi, kas katus hommiku veel ta kohal seisab. Hommikul ei teatud, kas elu kestab õhtuni... Sõda, nälg ja katk muutsid maa kõrbetooliseks. Talud hävi-tatud, mõisad ahervatses, kirikud va-remetes, põllud umbrohu ja met-sa kasvatamas — see oli maa pilg.

Altmargis a. 1629 tehtud rahulepi-guga Poola ja Rootsi vahel läks Liivimaa paarikümneks rahulikuks aastaks Rootsi alla. Sajandi lõpul tuli ikaldusaastate tõttu kohutav nälg, hädad, uus sajanud algas Põhjasõja-ga ja esimese kümnendi lõpul käis katk üle maa.

Mõisates oli võim kord saksa aad-like, kord Rootsi riigi, siis jälle aad-like ja jälle riigi käes. Omanike sõ-japaois olles talistasid valitsejaid, kord seaduslikud, kord isehakanud, oma-pead ja jätsid mõisad loakile. Lin-nadest tulid käsitöölisedil maale tööd ja toitu otsima. Võis juhtuda, et mõni rüütelasest asus õpetajata jäänud koguduses pastorit mängima. Joimine ja kommete tooremine võitis maad nihiasti mõisas kui ka külas, nii meeste kui ka naiste hul-gas. Kirik ei olnud oma neljasaja-aastasest tegevusest hoolimata mõju avaldanud. Abielud olid laulatama-ta, lapsed ristimata. Risti- ja paga-nuseusk (kui usuga üldse tegeldi) käisid kõrvuti.

Kogu see üldine olukord avaldas mõju järjekordsete Karvikute elule. Nad hoidsid endid maagili, elasid kuidagi edasi — külakarjajena, mõisajärel, külapäsepana, mõisa-pusepana. Üks Karvik läks poisieas koos rootsi sõjameestega lõunapool-
sesse maakonda ja sai pikapeale mõisa rehepajaks. Tema pojast sai aidaame ja pojapojust mõlder. Üks Karvik oli külvavanimaks, teine kiriku võõrmündriks. Jõukus ja au ei näita küll järjekindlat tõusu, aga lii-gub siiski selles suunas. Sugupõlvede

pikk rida annab Kirjanikule võima-luse kujutada mitmesuguseid tõe-koh-ti neil segastel ja ohtlikel aegadel. Seitsmest Karvikust said viis vägi-valdset surma, ainult üks elas üle seitsmekümne aasta vanaks. 17. sa-jandi esimesel poolel läksid mõia-protsessid moodi. Ka ühe Karviku naine visati mõlaks peetuna kiviga surnuks. Kuna küsimuses on sugu-võsa edasikestmine, siis on seksuaal-suhete mõlmissel üsna keskne koht. Karvikute mehed on tagasihoidlik rahvas, aga see- eest on naisted nen-de vallutamisel üllatavalt etteviitli-kud. Võib-olla annavad kujutatud kaaajad naiste himukuse bioloogil-is-psüühilise põhjenduse.

Nagu teema traditsioonilisest aja-loromaanist kõrvala pöökab, nii ka stiil. Rahvajuhupäatose, kõmiseva väärkuse või moodsat juurdleva mõlmissel asemel näeme väga maa-lähedast lihtsust ja lopsakust. Asju nimetatakse rahvanimedega ja tehak-se jämedakoeliste nalja, mis toob sõ-navaraesse naturalismi ja vulgarismi. Arhiividesse kogutud vanasõnad ja kõnekäändud näitavad, et ega vanas-ti pidulikkum ei räägitud kui nüüd. Lausete ühendamine tabavateks kõ-nekäände meenutavateks ütlusteks on varemgi Mägi ühele stiilitunnuseks olnud.

Karvikute perekonnaloode järgnev üksteisele lühikeste tervikute-na. Palju erinevaid saatusi ja karaktere-rid hulk elavaid, loomulikke inimesi. Hea vist, et on kirjeldamata jäetud tegelaste riided ja elumute sisustus. Nii jääb inimese ise pare-mini paistma ega muutu etnograafilise muuseumi nukuks. Rohke dialoog rõhutab elavolekut. Tegevusepi-soodidest jäävad kõige enam meelde näited omakohuse Tulekurja-Riina üle ja rootsi nekrutivõtjate äpardunud üritus.

Arvo Mägi on kõnes ja kirjas esile tõstnud romaaniivormi uuendamise vajalikkust. Ta ise on kompositsio-ni mitmeti moderniseerinud, aga ko-gu aja silmas pidanud selgust ja kontuurikindlust, tehes nõnda vahet elu ja kunsti vahel. Käesolevas teo-ses asetsevad teated ajaloo käigust ja Karvikute kroonika kõrvuti, oma-vahel segunenuta, tekitades nõnda ka stiililise kontrastuse. Arvatavasti on selline paigutus tingitud krooni-ka sihist — mitte kujutada osaliselt otsustavaid ajalooisid, vaid nende sündmusi all kannatavalt. Võib-olla autori poolt ette kavatse-mata avaldab kes eraldamine oma-moodi meeleolulist mõju. Teated vahelduvad võraste isandate tehingu-
test ripuvad nagu julm ja ümber-lükkamatu, juba ettemääratud saut-sus inimeste eluolu kohal. Rahval tema madaluses pole aimu, mis seal kõrgel ja kaugel ootatakse ja kus asuvad nende paavstide ja kuningate linnad, kust tuda valitseda tahetakse. Kas ikka on tõsi, et Rooma linn asub keset Saksamaad suure mäe otsas?

HELMİ ELLER

Otsib oli Madagaskaril

NEW YORK (V) — Erik Aroo, kes töötab Denveris, Colorado osariigis, California Standard Oil Co. tiitarkompanii Chevron Oil Co. juures õilgeoloogina, siirdus 6. septembril üle Londoni ja Pariisi Aafrikasse Madagaskari saarele, kuhu ta jääb kolmeks kuuks konsulteeriva geoloogina.

Kompanii on saanud endale Madagaskari suurtel maadel õilgeoloogisioonid ning geoloogide ülesandeks on proovipuurimise ja analüüsi põhjal kindlaks teha, kas Madagaskaril on eeldusi suuremaks kaalalaste puurimisoperatsioonide alustamiseks. Erik Aroo lõpetas Toronto ülikooli geoloogia alal, töötas seejärel Kanadas kulla- ja vasevaevandustes geoloogina ja siirdus peatselt Ühendriikidesse Oklahoma ülikooli, kus ta saavutas magistrikraadi õilgeoloogial alal. Viimased kuus aastat on ta töötanud omal erialal Chevron Oil Co. juures-Denveris.

TEEB REKLAAM KAUBA KALLIMAKS?

Sellele küsimusele andis oma ettekandes vastuse reklaamdirektor Margus Kalmara, kes on Allmänna Annonsbyrån Kalmara AB omanik Stockholmis. Ta on lõpetanud Sigtuna Eesti Gümnaasiumi ja töötanud pikemat aega reklaami alal. — Arvestuste järele kulutati 1970. a. Rootsis 1,6 miljardit krooni reklaamile. See on suur summa, mis hõlmab reklaamtrikiseid, ajalehekulutusit ja muid reklaamivorme. Televisioonis, raadios ja ka ajakirjanduses on reklaamiala korduvalt kritiseeritud, eriti vasakpoolseist ringkonnist. Väidetakse, et reklaamikulud on liig kõrge, et reklaam teeb kauba kallimaks. Konsumentid seisukohalt oleks parem, kui reklaami asemel alandataks kauba hinda. On öeldud, et reklaam on liiga subjektiivne ega anna tarbijale kauba kohta erapooletuid andmeid. On küsitud, kas reklaami üldse on tarvis.

Sellised väited näitavad, et kritiseerijad pole orienteeritud moodustes kaubatutustamise viisides ja vajadustes. Kuid millist osa mängis siis reklaam?

Kauba turustamiseks on tootjal kolm vahendit: hind, kauba kvaliteet ja reklaam. Need on ahinud, mille-ga ta saab konkureerida. Nordiska Kompaniet (NK) konkureerib oma kõrge kvaliteediga, EPA odavama hinnaga, IKEA nii hea kvaliteediga kui ka madala hinnaga. Kuid ükski neist näitena toodud ettevõttest ei saa reklaamita läbi. Ja see on täiesti loomulik — kui tarbijal teada ei ole, et IKEA-s on mööblid head ja odavad, siis ei tule ka ostjad. Loota ainult kunded omavahelise džungli-telegraafi peale oleks liiga aeglane viis Võtaks liig palju aega, kuni uudis küllaldaselt leviks. Vahapeal seiksaks kaubad laos, kapital oleks kinni, teatud kiirestiivanevadev artiklid näitaks riidekaubanduses muutuksid koguni väärtusetuks.

Moodne massproduktioon poleks üldse mõeldav ilma reklaamita. Kaupu toodetakse nii palju ja nii kiiresti, et kui produktent kaubast tulle lahti ei saa, ta "upub" selle sisse ära ja läheb pankrotti. Nii-siis, hinna alandamist ükskinda ei jätaku. Ka odav hind nõuab reklaami, et see võimalikult paljudele tarbijatele tentavaks saaks.

Muidugi, kui produktiseerial on ainult mõned üksikud kunded, nagu näiteks firmadel, mis valmistavad suurtööstuste kindlaid detaile, teevad n.n. legotoide, ei ole massiline reklaam hädavajalik. Kuid ka siin on osad good-will küsimused, mida tuleb asjatundlikult kaaluda. Kosmeetika-kaubad nõuavad suhteliselt suuri reklaamikulusid, võibolla kiim-mekond protsenti hinnast, tavalistel aga piirbub reklaamikulu ühe või paari protsendiga, olenevalt artiklist, konkurentist ja muudest teguritest.

Kas peaks reklaam olema ülimalt objektiviivne tarjaja suhtes, andma kaubainformatsiooni n.n. konsument-upplysingut, kuhu reklaamiala kriitiseerijad seda on nõudnud?

Ei tule unustada, et reklaam on produktisid teenistuses ja selle üles-andeks pole midagi muud, kui müüa produktisid kaupja kõige efektiivse-malt. Reklaamitegijad ei ole vaa-delda kui erapooletult oma tootja ja tarbija vahel. Reklaamitegijad võiks võrrelda voorimeestega. Sõitja maksab ja ütleb, kuhu sõita. Reklaami-mehe ülesandeks on siis sõita kõige kiiremini, kõige otsemalt teed ja sõit-ja kõige odavamalt kohale viia.

On otseselt konsumentid juure sead-
li andmestik ta kasutat muidugi seda Nii kuulutasid näiteks laevalli-nid Soome varem ainult laevade tu-luku ja mineku sõiduplaani. Tagajärg oli, et talvekuudel laevad liiksind poolitajalt.

Reklaamimehed leiutasid madal-perioodi jaoks odavam "ristlusre-sid", mille kütlutusi ehivad ro-mantiliselt toledes süravand laevad või bõrguliste toitudes ütekoor-matud laasad. Tagajärg oli, et reisijate arv talvekuudel kasvab 80 protsenti. Laevade tasuvus tõusis otustavalt ja reisija omakorda saab odava hinnaga teha otse luk-susliku merereisi.

Seega, kui subjektiivne ja emotsi-onaalne reklaami teema on efektiiv-sem, siis ta muidugi kasutab seda. Oleks näiline nõuda reklaamitegijalt ta produktisid raha eest ja tema sel-jataga tarbijaga kokku mängiks.

Dir. Kalmara illustreeris oma ette-kannet, mis toimus EMP uutes ruu-

mides Tullportagston 174, ekraanile projekteeritud reklaaminditega mitmetel toodanguallalt. Näiteks on esmajoones reklaami abiga peatatud piima ja piimasaaduste kasutamise pidev langus, mis oli katastroofiliselt ähvardamas Rootsi piimajärgude struktuuri piimakarjade järjest suu-reneva likvideerimise kaudu. Koori-tud piim on osaliselt asendanud ha-riliku piima tarbimise ja ehtsa või kasutamise ei lange praegu enam Margariini kallaletung lehmavõile on tagasi löödud.

Referendide esitatu terve rida kon-kreetseid küsimusi reklaami alalt, millele ta heameelest vastas. Kah-jaks oli pealtkuulajad sellil huvita-va ja asjatundlikult ettekandel taga-siheldikult. Eriti ettevõtjad oleksid võinud reklaamikuismustes tasuta konsultatsiooni saada.

Nixon otsib jälle abi valimisteks

WASHINGTON (VES) — Republi-kanide partei peakomitee juures Washingtonis töötav eriosakonnana etniliste gruppide division, mille ju-hatuses kuulub eesti rahvusgru-pi poolt ins. Mati Kõiva Connecticutist. See juhatus astus kokku koos komi-tee esimeestega pikemaiks nõupia-miseks. Arutusele tulid paljud proble-mid. Muude seas kõneldi ka 1972. aastal toimuvatest valimistest, presi-dendi kandidaatide ülesandemist jne. Nõupidamiste lõpul anti neist osa-võtjale edasi presidendi kutse, osa võtta Valges Majas toimuvast kok-tulekust.

Seekordsel kokkulehele oli peale presidendi valitusliikmeist kohtumi-nister Mitchell, rahaminister Connel-ly, transpordiminister Volpe, tervishoiu- ja haridusminister Richardsoni presidendi assistente, mitmeid välis-saadikuid ja rahvusgruppide esinda-jaid eelmisel päeval toimunud koos-olekut, nende seas ka ins. Mati Kõi-va.

Tallinna pea- arhitekt Ameerikas

NEW YORK (VES) — USA ja N. Vene vahelise kultuurilise va-hetus-läbikõlmise raamides saabus New Yorki nõukogude arhitektide esindusmeeskond, kuhu kuulus ka Tallinna peaarhitekt Dmitri V. Bruns.

Peale Brunsit on tuumisreisil Moskva arhitekt Igor Pokrovski, Har-kovi peaaehitekt Igor Alferov ja nõukogude arhitektide ametiühingu sekretär Iriana Shishkina. New Yorkist sõidetakse edasi Bostoni, Cica-gosse, St. Louisi, San Franciscoosse, Houstoni ja vahelst ka pealinnas Washingtoni.

Tallinna peaaehitekt D. Bruns tun-dis huvi järgmise küsimuse vastu: kui teatavas rajoonis tahetakse asu-tada lillekauplust, aga Ameerika kodu-saja ajal on sinna parajasse koh-ta asutatud kontidest liini valmistav-käitis, kuidas siis saab? Kas linna ehituskomisjon võib liinivabrikut ära ajada? N. Liidus olevat asi liht-sam, kui spetsialistid otustavad, mis on tarvilik ja hea, siis kodanikud oa-sellelga meeldid nüü...

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 156770-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eestlanna-Kuriveni tellimispostgirot ega vanu sissemaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Päe-

valeht on kogu tellimisasjaaja-mise üle võtnud. Tellijatele tule-vad endiselt sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

Vaikselt uinus meie unustamata
armas ema, vanaema, õde ja tädi

Margarete Sild

* 7.7. 1904 Saaremaal
† 22.9. 1971 Malmö

Leinavad sügavas kurbuses

**GUNNAR ja ITI
BOBBY, CARINA
INGRID ja KRISTER
ULF
SILVI PEREKONNAGA**
Ameerikas
ÜELAPSED PEREKONNADega
Eestis

Matusetalitus toimub laupäeval,
2. okt. 1971 kl. 14
St. Gertruds kapellis, Malmö.

Pika raske haiguse järele
lahkus minu hea ema

Milde Vahur

* 28.8. 1903 Toosel
† 25.9. 1971 Borås

Mälestab vaikes leinas

TUTAR

Minust Sa lahkusid, ema nii hea,
Valudest, muredest enam Sa ei
tea.
Tundeta puhkad nüüd, lõpnud
Su vaev ja piin,
Puhka nüüd rahuga, ema nii
hea.

Oma armast perekonna sõpra ja
põlist päidlast

Viktor Toompea'd

mälestavad sügavas leinas

JOHANNES TITSO abikaasaga
KERSTI TITSO tütreaga
MATI TITSO perekonnaga
TIT TITSO perekonnaga
ELMAR LEITHAMMEL
abikaasaga
ERICH LEITHAMMEL
perekonnaga

Armast sõpra ja head
kaasmaalast

August Rand'a

mälestavad leinas

W. WANNAS perekonnaga
O. TUULIK abikaasaga
A. WAIN perekonnaga
P. SAARVA perekonnaga
K. TOHV abikaasaga
E. KALJULA perekonnaga
P. RÄNI perekonnaga
K. JANSEN perekonnaga
S. LAID

Surma läbi lahkus jäädavalt
meie armas õde, naiseõde ja
tädi

Milde Vahur

Mälestavad valusas leinas

**LISANNE ja GUSTAV
ELLEN ja EVALD
MATTI** perekonnaga
THU ja SVEN-ERIK

Elu viimsetustes väsis hing,
Vaiksemaks jäi ikke, valust
lõmbet rind.
Kaugele jäi maha valurikas maa,
Surm. Su silmad sulges, kallid
lahkuja.

Armeet

Margarete Sild'a

mälestavad kurbuses

**ALIDE, SILVIA ja ULO
ALAKÜLA**

Oma armast perekonna sõpra

Johannes Reinut'it

mälestab sügavas leinas

JOHANNES TITSO
perekonnaga

Meie armas ema

Sophie Aline Aule

* 23.1. 1881
† 25.9. 1971

Leinab sügavas kurbuses

PEREKOND AULE

Armast sõpra

Juhan Ömblus't

mälestavad leinas

JOHANNES RANDMA
abikaasaga
FRIEDRICH TAMMAR
perekonnaga

Kõikidele neile, kes minu armsa
abikaasa ja isa

Johan Koger'i

matusetalitusest osa võisid, tema
kalmu kaunide lilledega ja pär-
gadega ehtisid ja meile meie
raskes leinas kaasa tundsid,
avaldame oma südamlõikena
tinu.

**ABIKAASA
TUTAR**

Edvard Müür

* 23.10. 1903 Eestis
† 19.9. 1971 Stockholmis

Mälestavad perekonnad

**ERIK LOOSAAR
HENN LAIDO**

Matusetalitus reedel, 1. okt.
kl. 13 Nämndö surnuaial.

PEKINGI TUUMARELV ARENEB KIIRESTI

LONDON — Londonis tegutsev eraviisiline uurimisasutus International Institute for Strategic Studies märgib, et Hiina on teinud viimase ajal suuri edusamme tuumarelvade alal ning hiinlaste käitumises on nüüd hävitava võimega ballistilised raketid. Samal ajal kinnitatakse, et N. Liit on möödunud te rakettide tootmisest ja ühendriikidest kontinentidevahelise ning et see vahema N. Liidu ka-

Instituudi uurimuste kokkuvõttes nendivad, et Hiina oli veel möödunud aastal tuumarelvade alal tunduvalt taga teistest suurriikidest, kuid nüüd on hiinlastel õnnestunud konstrueerida ja tootmislooni anda keskmise lennukaugusega rakette, milledest 20 on juba valminud ning paigutatud Hiina kirde ja loodepiirkondadesse, kus nad on suunatud N. Liidu linnade vastu.

Samal ajal on hiinlased suurendanud oma pommitõrjekite arvu 30 lennuki võrra ja praeguse tootmislooni tempo juures väljub Hiina tööstustest viis uut pommitõrjekit iga kuus.

Mis puutub N. Liitu, siis on venelaste kasutuses praegu 1510 tuumarelvatüüpi varustatud kontinentidevahelise raketti, kuna ühendriikide kaugraketite arv ulatub 1054-le. Seeläbi on ameeriklased aga tunduvalt viimistlenud oma kaugraketite kvaliteeti ning asendanud suure osa kaugraketitest uuetüübilise Mi- nuterna 3 tüüpi raketiga, mis on voi-

meline katma 13 000 km distantsi.

Rakette kandvate allveelaevade alal on ameeriklased siiski veel tunduvalt venelastest ees, kuigi Moskva tegi möödunud aastal suuri pingutusi ameeriklastele järele jõudmiseks ning kui ameerikallveelaevade ehitamine N. Liidus samas tempos jätkub, siis võivad venelased ka sel alal ühendriikide 1974. aastal mööduda. Ameeriklased teevad samal ajal oma allveelaevade ümberhitust ning varustavad nad moodustate Poseidon tüüpi raketidega, mis on võimelised kandma vähemalt kümme tuumalaengut.

Mis puutub sõjaväe koosseisudes, siis on ühendriigid Vietnamis sõjast väljatõmbamisega oma relvastatud koosseise pidevalt vähendanud, kuna venelased on neid suurendanud.

Ameerika sõjaväe koosseisu võib arvestada praegu 2,7 miljoni mehele, kuna sirp ja vasara punalipu alla on koondatud 3,4 miljonit meest.

RAAMATURIIL

UUS EMAKEELE ÕPIK

Asja ilmus trükist Rootsi-Eesti Õppe- raamatufondi kirjastusel uus emakeele õpik "Mina ise". Raamatu autor Helga Kerstell on aastaid töötanud õpetajana eesti täienduskoolides ja keeleõpetajana ka rootsi koolis. Kõik pildid ja kaanellustratsioonid on Jaak Kersteliilt.

"Mina ise" on jutukogu, koosnedes lühilüüsi, mis on varustatud keeleharjutustega. Seega on "Mina ise" nii lugemik kui ka keeleõpik samaseiselt.

Keelelt ja sisult on raamat sobiv algkooli kolmandale ja neljandale klassile ja täienduskoolides kolmele viimasele klassile, olenevalt õpilase keelelisest tasemest. Raamat on sobiv ka eesti kodudele eesti keele õpetamiseksõppimiseks või koolis parimatele õpilastele iseseisvaks lisaõpikuks. Raamatut võib vabalt kasutada ainult juturaamatuna.

Lugemispalade valikul on silmas peetud, et need oleksid võetud noorte tänapäeva elust ning olustikust ja et need oleksid noortele huvipakkuvad, täie põnevushetki, näiteks. Meie lendame, Jäakaru, Autosõit, Varas jne. Ühtlasi on püütud vajalikkude igapäevaste sõnade arvu suurendada ja noorte sõnavara rikastada lugemispalade valikuga väga mitmetel eluvaldel.

Keeleharjutusi on lisatud õhtrasti vastavalt lugemispaladele. Pikemalt on püütud peatada küsimuste juures,

kuna see on raskemaid osi meie keeleõpetuses. Kõigil harjutustel on seotud selleks, et õpilane saaks töötada iseseisvalt. Lisaks keeleharjutustega seotud paladele esineb juttu kahe India poisi seiklustest ja elust, samuti palasid, mis vajaduse korral on kergesti lavastatavad jõuluüldenditena.

Raamatu suurus on 96 lk. "Mina ise" on saadaval Rootsi-Eesti Õppe- raamatufondis, Drottningatan 85, 1 tr., 111 60 Stockholm, tfn 08/21 21 42, postigiro 193455, hinnaga 8 krooni + käibemaks "Mina ise" on Eesti Komitee Kooli- ja noortetöökonnaga poole heaks kiidetud kasutamiseks koolides ja kodudes.

● San Franciscoos toimunud kutse- liste pildiraamajate kongressil toimus võistlus 53 raamaja vahel, kusjuures esimese, kolmanda ja ühe lohutusaubinna saanud võistlejad kasutasid Toronto eestlase Johan- nes Vihma poolt kujundatud raam- milliste. Vihma esines kongressil näitusel.

JÖHVIKAD

5:25 kr/kg pluss saatekulud.

GULLVI TAALER

Box 338, Laxå

Kui esineb surmajuhutum

Konsulteerige suurima usaldusega
matuselbürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegingelsebyrå

Mariatorget 1

116 48 STOCKHOLM

Tel. 44 80 07, 44 80 98

Erilalt:

**Eestikombelised
matusetalitused
Õöpäevane valvekord**

Rootslane Tallinnas: Ennekuulmatu korteripuudus sunnib inimesi keldritesse

Algus lk. 1

se saada sissesõiduvõimsust, peab Tallinnas olema varutud hotellituba ja et omakorda seda saada, peab omama Helsingi-Tallinna laeva sõidupileti. Küsimusele Stockholmis, kas Eestis on võimalik ringi sõita, öeldi, et Tallinnast lahkumine on keelatud. Tartusse sõitmine olevat võimaliste piirides, kuid vastavale kirjalikult tulevat esitada vastavale instantsidele Tallinnas.

Tallinna kohta kirjutab Hans Krook:

Tooimeast kaunitat linnamüüriööd on vaevalt võimalik leida — kui tahetakse näha midagi võrdset, peab reisima itaalia või prantsuse väikelinnadesse. Plataanide asemel on siin jalakad ja hobukastanid, mis täidavad oma otstarvet sama hästi. Imekaunid ehitused nõuavad aga hädasti restauratsiooni — silamaani on taastamistööd piirunud kauni linnamüüri ja selle tornidega.

Suures ulatuses on vanad majad asustatud, kuna korteripuudus on ennekuulmatu. Seetõttu võib näha, kuidas inimesed elavad keldrites ja põõningutel, mis vaevalt on inimestele ette nähtud. Ent vanalinn on kaunis — näiteks on vaeu märgatav üleminek sillutiselt fassadile. Toomemägi on tervikuna hiiglaslik monument, seega mitu majad ja tänavad, mis paiknevad ühel künkal.

Tänavaliiklust domineerivad tak-

sod ja veokid. Kaunis tavaliseks nähteks on külkkorviga mootorrattad ja mitte sugugi haruldaseks komponendiks tänavapildis on 30-ndate aastate saksa autod. Nende hulgas üks ja teine vägev Horch või mõni vana Mercedes — ilmselt pandid varasemast okupatsioonist.

Järjekorrad või "sabad" kõikvõimalikes seostes on täiesti loomulikud. Kuidagimoodi ei mõju järjekorra tekkinud "stressi" tunnusmärgina, vaid vastupidi see tundub koguni rahustavana.

Tallinna kohal heljub põlevkivibrikettide lõhn — kõikjal kõetatakse põlevkiviga — ja selle õigust öeldes vastik hais annab kogu miljööle mõeldud aegade nostalgilise sharmi. Munkivõimluses tänavail on tavaline ja paikades, kuhu on pandud astalt või mõni muu kivi, esineb rohkesti suuri auke ja nõgusid. Üle nende loksuvad hüppeldes harvad autod tüübigi Volga ja Moskvitsi oma lõvade vedrudega nagu kaarikud laudadesil.

Olgu aga tänavasillutis nii katkine ja aukline kui tahes, ikka hoitakse see väga puhas — vanad naised oma vanamoodsate luudadega pühivad ja pühivad.

Hans Krook märgib, et juba Helsingis laevale astudes "rõõviti" talt nii pass kui pagasaht, "rohkem elasti" pole end üldse võimalik tunda". Hotellis anti kohver tagasi, kuid pass jäi Intouristi kätte nii kauaks,

kui ta Eestis viibis. Toll ka midagi kahe silma vahele ei jätanud: vaadati läbi isegi tema reservprillide karp ja lehitseti läbi täiesti tühi märkmik. Muidu aga olnud tolliljad sõbralikud ja jõudnud lõpuks otsusele, et Krook siiski pole ohtlik riigi julgeolekule...

Teistkordne "alasti" tunne tekkis Krookile siis, kui ilmes, et Tallinnas on absoluutselt võimatu saada korralikke reisekäsitajaid või kaarte. Rootsiist kaasaõetud kirjanduse jättis ta ettevaatuse mõttes Helsingisse, osalt ka lootuses, et kohapealt ikka on võimalik midagi saada. Broshüüre juu oli, kuid need olid viletsad ja praalivald propagandaliised. Tüübigi: "In consideration of the number of the population, there are five times as many cinema screens in Estonia as in the USA". Piiratud oli ka piltpostkaartide arv, samuti nende kvaliteet.

Välituristide jaoks ettenähtud hotellid, mis töötas selleks otstarbeks kunni uus hotelligiant valmib, funktsioneerib kaunis hästi, kuid perioodiliselt, nendib Krook. Lõuna võib olla ühel päeval külluslik, kuid teisel päeval üldse ei serveerita, vaid seletatakse, et "teisi ja suuremaid grappe tuleb toitlustada esmajärjekorras".

Sellises olukorras ei jäänud muud üle kui minna "Gloriasse", heas lootuses saada korralikku lõunat. "Gloria" oli reklameeritud juba sadamakaal kui sööklat, mis "rahuldab nõudlikke külalisi soovide". "Gloria" kohta kirjutab Krook:

Lokaal nägi välja kui mõne müüri sees paiknev koobas, kus tuli sabas seista etedeni, kes seisis oma padade ja pliidite juures. Väis valdada suppi, vortsi ja hapukapsast ning kõige kolme roa tellimisel, pluss mõned tükkid haput leiba ja klaas kvassi, oli arve kõigest 43 kopikat. Dineerida tuli püstjalal laudade ääres, milliseid lokaali oli kokku seits.

On olemas suhteliselt palju kohvikuid, kuid nende sisemus ei vastavõlmusele — näiteks Võiduvaljakul asuvas, väljaspoolt uhkena näivas kohvikus "Moskva" oli sisustus, mis meenutas mõnda Rootsi kantiini nii umbes veerand sajandit tagasi.

Müügiloleva älle kohta oleks sõbralikem väljenduse see, et vedelik on vähemalt niiske ja et see pole eriti lahja. Ollemüügi moodus, mis rootsi külalistele üllatav, on kõnniteedel paiknev automaatide süsteem — iseenesest hädavajalikud vahemaandumispaidad meestele, kes purjeltavad töölt koju. Ka üldiselt on tänavail ja turgedel niha palju purjus inimesi, rohkesti ka noori ja pikajuukseisi purjutajaid.

Hans Krook kirjeldab külastust kellegi proua P. juurde. Daamil on hea töö ja korralik sisetulek, tema lapsed on saanud hea hariduse ja pehds töökohad. Tal ei peaks olema põhjust millegi üle kurtu, kuid ta tunneb end sisseulatuina, vangina omaenda maal Rootsis on daam käinud üks kord, olles enne seda saanud mõnimeelset nii palju eitavaid vastuseid oma väljasõidatavustele, et ta enam ei soandagi katsetada. Daam ei saa hästi aru ka sellest, et Rootsis võivad kõik kodanikud vabalt ja ilma viisadeta sõita välismaadele, s.t. riikidesse läänepool raudest-riiet.

Temalt päris Hans Krook tõendeid ka Andres Küngi raamatust esivate andmete kohta. Selgus, et kõik on korrektne, daam jutustas koguni asju, mida temalt ei küsitud. Näiteks kaupadege loheka varustamise kohta; Kana aega pole

Tallinna Vanaturu-kael.

midagi, siis äkki tuleb. Palju aega kulub selleks, et joosta väljas ja uurida, mis parajasti on saadaval.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Pensionäride kokkutulek

Pensionäride ühingu liikmete kokkutulek toimus esmaspäeval, 3. okt. kl. 13 vanas Eesti Majas. Kristjan Melkopi ettekanne "Juhan Liiv" koos deklamatsioonidega helilindilt. Ka külalised on teretunud. Osavõtust teatada telefonil 28 68 60, 82 69 70 ja 26 58 22.

STOCKHOLM

Eesti Maja Klubi

Korraldab pühapäeval, 3. okt. kell 16.00 s.a. Klubi liikmetele ja nende külalistele piduliku koosviibimise kohvilauas oma tegevuse lõpetamiseks vanas Eesti Majas. Kavas sõnalisi-muusikalisi ettekandeid ja tants. Kõik teretunud!

Eesti Maja Klubi

STOCKHOLM

Eesti keele kursus

Neljapäeval, 20. septembril kell 19 algab eesti keele kursus Eesti Gümnaasiumi juures, Tulegatan 20, Stockholmis.

Osavõtt kursusest on võimalik kõigile, kes tahavad omandada paremaid praktilisi ja kirjalikke oskusi eesti keeles.

Eesti keele õpetus rootslastele Stockholmis ülikooli Kursverksamhet'i juures on juba alanud. Mõlemal kursusel on õpetajaks fillic. Paul Luuran.

Informatsiooni saamiseks helistada tel. 15 01 60/1338

STOCKHOLM

Heinrich Marki juubel

Juubelikoosviibimine toimub reedel 1. oktoobril kell 19.00 Margareta peoruumides, Ad. Fredr. Kyrkogatan 10. Kohvilaua tasuta Kr. 10.- tasuta kohapeal. Osavõttasooviijaid palutakse registreeruda ERN büroos tel. 20 60 88, või ka telefonil 20 70 61 ja 11 59 78 kuni 30. septembrini.

• Lakewoodis USA-s laulatati Eva-Margot Saks ja Joseph Andrew La Brozzi.

Pühapäeval eesti noorte lennupäev

Lennupäeval kasutatav lennuk, Cessna F 172, käesoleva aasta. müüel.

Kuna eesti nooruse seas valitseb momendil elav huvi lennuasjanduse vastu, arvatavasti mõjutatult tulevast Lend Lühivade operatsioonist — tuleb korraldamisele eesti noortele mitmeid huvitavaid lennuasjandust puudutavat üritust ja on isegi olemas plaani lennuasjanduse "hobbyringide" asutamine.

Esimeseks selliseks ürituseks on "Eesti noorte lennupäev", milline leiab aset 3. oktoobril 1971 Stockholmis lähedal Skå-Edeby lennuväljal lennuväljal algusega kell 10.00.

Lennupäeva algul tutvustab lendurkapten Kant mitmeid lennukitüüpe ja räägib lennuasjanduse arengust. Pärast seda demonstreeritakse ühe hobyfirma poolt mudellennukeid ja nende "lennukunst". Samuti antakse "tips" kuidas neid ohitada jne.

Päeva kõrgpunktiks on võimatus neelata kaasa lennata neljastmõõdu pordilennukil, mida juhib suure kogemustega eestlasest lendur hr. Gruzen. Kaasa lennata soovijatel peab olema kaasas kirjalik luba vanemate käest kaasalennuks. Lennukitüüpi eest tulnud lennukubite taarida isikult pooltunnilise lennu eest kr 15.- ja nendel kes soovivad ühis olla ainult veerand tundi kr. 7.50.

Kõigil, kes soovivad kaasa lennata tuleb ette registreeruda Eesti Noortetöö aadressil: Drottningatan 85, 111 60 Stockholm. Peab nimelt teatama mit-

meks tunniks tuleb lennuk kinni panna, kuna see lendab kohale Bromma lennuväljalt.

Kõik eesti noored koos vanematega on teretunud.

Korraldajaks on Eesti Noortetöö koostöös mitmete eesti lenduritega. Kui huvi on küllaldane siis on kavatsus asutada eesti noortele oma lennuklubi või huviring. Lennuasjandus peaks ju huvitama kõiki poisie kuni ka tüdrukuid eri vanuseklassides.

Kevelad on kavatsus korraldada koostöös suurte lennuühingutega külastusi Arlanda lennuväljale, selleks et tutvuda suurte reisirennu õhuhii-glastega.

Sõit Skå-Edeby lennuväljale: Kasutada oma autot või Mälarsarnas Omnibus AB buse, millised väljuvad Brommaplanist, buss nr. 15 (sinine buss). Sobiv buss on pühapäeval kell 8.20. Sõita Skå-Edeby lennuväljale. Sõiduhind on kr 3.- üks ots. Tagasisõit kell 16.19. Võtke kaasa soojad riided ja sööki-joogi, peasi aga hea tuju.

105 venelast

Algus lk. 1

Venelastel on väljasõitmisel puhtul olnud kombeks sama arvu vastava maa Moskva saatkonnas liikmete väljasõitmine, et kätte maksta. On huvitat, kuidas nüüd inglasega toimitakse, kel Moskvas ole sama palju ametnikke. Inglis väljasõitmisest puudutab 90 praegu Inglismaal viibivat venelast ja 1 väljaspool Inglismaal viibivat vene last, kellele tagasituleku viisast on keeldunud. Väljasõidetavad on osalisat konna, osalt kaubanduseinsidajad, sõja asutatud vene pangametnikke, Aerofloti esindajaid.

Briti valitsus määrab nüüd, kui suur venelaste esindus Suur-Britannias tohib olla — praegune koosseis minus 105 väljasõidetavat. Tulevikus vähendatakse iga spionaažijuhul puhul vastavalt osavõtjate arvule ka lubatud personali arvu.

Kes ärarühpanud KGE-obvitser on ei ole avaldatud. Ta seisab praegu Briti vastuluure käsutuses. Venelaste spionaaž on puudutanud vene kodanikke, põgenikke, tööstusajajaid saladusi jne. Näit. on venelased jät ti pldanud Briti mootoritööstuse ja lennukitööstuse saladustele. Muu hulgas on neid huvitanud üle helikopteriga sõitev Briti-Prantsuse lennukitüüp "Concorde", mis on väljaarendamisel. Venelased teatasid ammu, et nendel vastav lennuk on teinud proovilende, kuid projekti pole senini lõplikult realiseeritud — ilmselt on tehnilised puudused suured ja neid peetakse inglislaste ja prantslastel spionaažiga ületada.

Nagu selgub, diskuteeris vene spionaažiprobleemi vene välisministri Gromokoga Briti välisminister sir Alec Cauglas-Horne ja kirjutas N. Lõidu välisluure Gromokoo soovil 3. detsembril 1970 kirja. Sellele ei tulnud kunagi vastust. Korduskirjale 4. augustist ei saadud ei tulnud samuti vastust ja spionaaž vene diplomaatkonnas jätkasid rahulikult oma "tööd".

Ilmselt ohustab spionaažiskandaal ette valmistatavaid Briti välisministri ja peaministri külaskäike Moskvasse.